

Europos
Komisija

PANORAMA

Dėmesio centre – Europos regioninė ir miestų politika

2019 M. pavasaris / Nr. 68

Šiaurės Vakarų Rumunija žengia tinkama kryptimi

KOMISIJOS
NARĖ C. CREȚU:
PRAEITIS
PASIEKIMAI,
ATEITIS
PLANAI

Regioninė ir
miestų politika

PANORAMA

Šiame numeryje...

Žurnalo *Panorama* pavasario numeryje, kurį jau galite atsisiųsti, apžvelgiame įvairias temas: nuo miestų problemų iki kultūros ir pramonės pertvarkos.

Siūlome išskirtinį interviu su Komisijos nare Corina Crețu, kuriame ji, atsigręždama į praėjusius ketverius metus, vertina per šį laikotarpį pasiektus sanglaudos politikos rezultatus. Mūsų regiono apžvalga šįkart skirta Šiaurės Vakarų Rumunijai. Pristatome atrinktus projektus ir pateikiame Klužo-Napokos mero Emil Boc bei Regioninės plėtros agentūros vadovo Marcel Ioan Boloș pastabas. Taip pat nagrinėjame neseniai paskelbtos URBACT ataskaitos išvadas apie tai, kaip miestų valdžios institucijos gali užtikrinti lyčių lygybę įvairiose srityse, ir aiškinamės, kaip iniciatyva „Švari ES salų energija“ padeda saloms pasigaminti tvarios elektros energijos.

Skiltyje „Savais žodžiais“ pateikiame atsiliepimą iš Čekijos ir Lenkijos Kujavijos Pamario regiono ir suteikiame žodį žiniasklaidos programoje „Youth4Regions“ dalyvaujančiam jaunimui. Taip pat pateikiame įdomų pasakojimą apie tai, kaip sanglaudos

politikos pranašumai buvo pristatyti per reguliariai transliuotą Estijos televizijos laidą.

Aiškinamės, kuo INTERREG programos įkvėpė Pietų Korėją, siekiančią bendradarbiauti su savo kaimyninėmis šalimis, ir analizuojame populizmo bei euroskepticizmo paplitimą. Be to, skelbiame įprastines skiltis apie finansines priemones ir mūsų atvirųjų duomenų portalo išvadas. Skiltyje „Projektai“ lankomės Lenkijoje, Nyderlanduose ir „Alpių erdvės“ regione.

Įdomaus skaitymo!

AGNĖS MONFRET

Komunikacijų skyriaus vadovė, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, Europos Komisija

4

22

36

38

REDAKCIJOS SKILTIS.....	3	SAŽININGUMO PAKTO IMPULSAS PORTUGALIJAI	38
KOMISIJOS NARĖ C. CREȚU APŽVELGIA SAVO KADENCIJĄ...	4	DUOMENŲ CENTRAS. KLIMATO POLITIKOS	
„URBACT“ LYČIŲ LYGYBĖS ATASKAITOS	8	VEIKSMŲ TIKSLAI.....	40
KELIĄ RODO <i>FI-COMPASS</i>	12	LENKIJOS VIETOS BENDRUOMENĖS IMASI INICIATYVOS...	42
ŠIAURĖS VAKARŲ RUMUNIJA TĘSIA PUIKŲ DARBĄ.....	14	ČEKIJA. SANGLAUDOS POLITIKA PO 2020 M.	43
ŠVARI ES SALŲ ENERGIJA	22	KORĖJOS DELEGACIJOS PAŽINTIS SU „INTERREG“.....	44
NEPASITENKINIMO PAPLITIMAS EUROPOS SĄJUNGOJE...	28	NAUJIENOS GLAUSTAI.....	47
„YOUTH4REGIONS“ PERGALĖS KELIU.....	32	PROJEKTAI IŠ NYDERLANDŲ,	
ESTIJOS TELEVIZIJA RODO ES		LENKIJOS IR ALPIŲ REGIONO	48
FINANSUOJAMUS PROJEKTUS.....	36		

REDAKCIJOS SKILTIS

2021–2027 m. sanglaudos politikos programos jau pakeliui. 2018 m. gegužės mėn. priėmus Komisijos pasiūlymus dėl naujojo laikotarpio, Komisijos padaliniuose intensyviai vertinami kiekvienos valstybės narės investicijų poreikiai, sunkumai ir galimybės. Dabar atėjo laikas pristatyti Komisijos nuomonę apie tai, kaip sanglaudos politika galėtų geriausiai remti šiuos investavimo užmojus, kartu suteikdama ES regionams galių, kad jiems būtų lengviau įgyvendinti ES lygmens prioritetus, t. y. sukurti pažangesnę, žalesnę, anglių nenaudojančią, labiau sujungtą ir piliečiams artimesnę Europą.

Per šį raundą naujų programų pristatymas pirmąkart susiejamas su šalių ataskaitų patvirtinimu per ES ekonominės politikos koordinavimo semestro ciklą. Siekiama užtikrinti, kad 2021–2027 m. sanglaudos politikos investavimo prioritetai padėtų įgyvendinti platesnius ES ekonominės politikos koordinavimo tikslus: užtikrinti patikimus viešuosius finansus, išvengti pernelyg didelio makroekonominio disbalanso, remti struktūrinės reformas, kad būtų galima sukurti daugiau darbo vietų ir didinti augimą, bei skatinti investicijas.

Taigi, uždaviniai dideli, kaip ir mūsų bendra atsakomybė. Todėl norėjome apsilankyti kiekvienos valstybės narės sostinėje, susitikti su įvairiais sanglaudos politikos suinteresuotaisiais subjektais ir pasikeisti pirmosiomis įžvalgomis apie tai, kaip geriausia bendradarbiauti šių naujų programų klausimais. Šiuo tikslu 2019 m. kovo ir balandžio mėn. rengiami 27 nacionali-

niai pristatymo renginiai, per kuriuos galite susitikti su įvairiais skirtingų Komisijos padalinių pareigūnais ir aptarti savo šalies 2021–2027 m. sanglaudos politikos investavimo prioritetus, – šiame procese turėsiu garbės dalyvauti ir aš.

Tačiau šie pristatymo renginiai tėra pirmasis žingsnis rengiantis partnerystę grindžiamam kelis mėnesius trukšančiam dialogui. Norėčiau jus labai paskatinti aktyviai dalyvauti šiame dialoge. Dažnai sakau, kad sanglaudos politikos suinteresuotieji subjektai yra jos siela, ypač kalbant apie programų sudarymą ir rengimą. Jūsų žinios ir patirtis gali iš tikrųjų pakeisti ateinantį dešimtmetį.

Taip pat norėčiau jus paraginti prisidėti prie mūsų pastangų skatinti piliečių dalyvavimą per artėjančius ES rinkimus. Keli ES pareigūnai jau ėmė tiesiogiai bendrauti su europiečiais, ypač per dialogus su piliečiais. Vis dėlto šios pastangos bus tikrai daug vaisingesnės su jūsų pagalba, nes jūs kitiems europiečiams galite labai gerai savais žodžiais paaiškinti, ką Sąjunga dėl jų daro, ką ji jiems teikia ir užtikrina didžiausiame ekonominiame pasaulio bloke. Tad veikime bendrai! ■

Corina Crețu

Už regioninę politiką atsakinga Europos Komisijos narė

Komisijos narė Crețu apžvelgia pasiektus sanglaudos politikos laimėjimus

Netrukus savo kadenciją baigianti už regioninę ir miestų politiką atsakinga Komisijos narė Corina Crețu atkreipia dėmesį į kai kuriuos svarbiausius sanglaudos politikos laimėjimus ES regionuose ir apžvelgia ateities galimybes, kad ši politika atneštų esminių pokyčių kaip pagrindinis Europos projekto ramstis.

J.-C. Juncker komisija įsipareigojo per pastaruosius penkerius metus pasiekti reikšmingų rezultatų daugelyje sričių. Kokie yra trys pagrindiniai sanglaudos politikos laimėjimai, kuriais labiausiai didžiuojatės?

Didžiuojuosi daugeliu laimėjimų, kurių pavyko pasiekti per mano, kaip už regioninę politiką atsakingos Komisijos narės, kadenciją. Vykdamas sanglaudos politiką finansuojami šimtai tūkstančių projektų visoje Europoje ir taip užtikrinama, kad kiekvienas regionas, miestas ir kaimas gautų naudos iš Europos projekto. Todėl ES ir jos regionus bei miestus sieja stiprus tiesioginis ryšys. Jis labai svarbus tuo metu, kada kai kuriuos piliečius vilioja populizmas ir euroskepticizmas.

Geresnio įgyvendinimo darbo grupė padėjo aštuonioms valstybėms narėms (Bulgarijai, Kroatijai, Čekijai, Vengrijai, Italijai, Rumunijai, Slovakijai ir Slovėnijai) greitai ir tinkamai panaudoti likusias sanglaudos politikos lėšas iš 2007–2013 m. biudžeto laikotarpio. Šių lėšų nepanaudojus, jos galėjo būti prarastos ir nebūtų padėjusios siekti jų panaudojimo tikslo – augimo ir darbo vietų

kūrimo. Vėliau darbo grupė taip pat sutelkė dėmesį į 2014–2020 m. programų įgyvendinimą, pirmiausia stiprindama administracinius gebėjimus ir mokydamosi iš patirties.

Supaprastinimo aukšto lygio grupė, kurią subūrėme nuo 2015 m. liepos mėn. iki 2017 m. lapkričio mėn., parodė, kad galima gerokai supaprastinti taisykles, kartu išlaikant aukštus standartus dėl patikimo ES lėšų valdymo. Ji taip pat prisidėjo prie pasiūlymo dėl geresnės sanglaudos politikos per kitą 2021 m. prasidėsiantį ES biudžeto laikotarpį. Remdamasi šios grupės veiklos rezultatais, Komisija jau pasiūlė palankesnes sąlygas MVĮ, investuojančioms į mokslinius tyrimus ir inovacijas, ir pateikė teisėkūros pasiūlymą dėl sanglaudos politikos po 2020 m., kuris yra 50 % trumpesnis nei dabartiniai teisės aktai.

Iniciatyvomis „Atsilikimo mažinimas“ ir „Persitvarkantys anglių pramonės regionai“ pabrėžta būtinybė taikyti individualų požiūrį į pramonės pertvarką ir ekonomikos modernizavimą, kad visi regionai galėtų užimti reikiama vietą globalizuotame pasaulyje.

Iniciatyva „Atsilikimo mažinimas“

mažas pajamas gaunantiems regionams padedame įveikti augimo kliūtis, susijusias su makroekonominė sistema, struktūrinėmis reformomis, valdymu ir investicijomis, taip pat ES (ESI) fondais. Visų pirma padėjome dviejų tipų regionams: „mažai augantiems regionams“, kurių augimas per pastarąjį dešimtmetį ar ilgiau nuolat buvo nepakankamas (daugiausia Pietų Europoje); ir „mažas pajamas gaunantiems regionams“, kurių BVP auga, bet kurie išlieka labai skurdūs. Pagal šią iniciatyvą turime keturis bandomuosius regionus, du Lenkijoje ir du Rumunijoje, todėl ten vyksta tam tikri reikšmingi struktūriniai pokyčiai. Antrasis šios iniciatyvos etapas šiuo metu vyksta naujuose regionuose ir pagal naujas temas, pavyzdžiui, energijos vartojimo efektyvumo vadinamuosiuose „persitvarkančiuose anglių pramonės regionuose“ ir pramonės pertvarkos. 2018 m. pradžioje ši iniciatyva buvo oficialiai pradėta dviejuose Slovakijos regionuose, daugiausia dėmesio skiriant jų specifiniams poreikiams.

Iniciatyva „**Persitvarkantys anglių pramonės regionai**“ skirta septynioms šalims (Lenkijai, Vokietijai, Čekijai, Rumu-

nijai, Bulgarijai, Graikijai ir Ispanijai), kuriose anglis vis dar yra svarbus energijos ir užimtumo šaltinis. Siekiama padėti šioms šalims pereiti prie šiuolaikiško ir švaresnės energijos vartojimo efektyvumo. Šiuo metu anglių sektoriuje septyniose šalyse dirba apie 237 000 žmonių. Ekspertai glaudžiai bendradarbiauja su tomis regioninėmis ir nacionalinėmis institucijomis, kurios yra suinteresuotos dalyvauti kuriant pragmatiškus sprendimus, kad būtų galima lanksčiai paremti struktūrinį pertvarkos procesą. Programose jau numatyta parama, pavyzdžiui, MVĮ, naujovių diegimui, perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, socialinei įtraukčiai ir bendrajai visuomenės pertvarkai bei modernizavimui. Apskaičiuota, kad 2014–2020 m. laikotarpiu bendras atitinkamiems regionams skiriamas sanglaudos politikos finansavimas siekia maždaug 20 mlrd. EUR. Pavyzdžiui, su Čekijos valdžios institucijomis sutarėme, kad 232 mln. EUR bus specialiai perskirstyti persitvarkantiems anglių pramonės regionams. Be to, imdamiesi tolesnių su keliomis misijomis Lenkijoje susijusių veiksmų, dabar remiame šešis pavyzdinius projektus Silezijoje, kurių bendras biudžetas yra 100 mln. EUR.

Apskritai manau, kad visi galime būti labai patenkinti iš Europos struktūrinių investicijų fondų skiriamomis lėšomis ir jų veiksmingumu. Remiantis naujausia informacija, kuri pateikiama atvirųjų duomenų platformoje, iki 2018 m. rugsėjo mėn. pabaigos iš šių ES fondų į Europos realiąją ekonomiką buvo investuota 405 mlrd. EUR. Tai sudarė beveik du trečdalius ESI fondų biudžeto, kurio pusė investuota per 2014–2020 m. ES biudžeto laikotarpį.

Vadovaujant sanglaudos politikai, kasdien įvairiais – nacionaliniu, regioniniu ir vietos – lygmenimis reikia glaudžiai bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais. Kaip Jūs dirbote su jais?

Kadangi pagal sanglaudos politiką užmezgamos tiesioginės sąsajos su suinteresuotaisiais subjektais, turėjau galimybę pamatyti ES finansuojamų projektų poveikį valstybėse narėse. Per mano kadenciją man taip pat buvo svarbu aptarti iššūkius ir galimybes su vadovaujančiosiomis institucijomis ir tiesioginiais naudos gavėjais. Ypač siekiau konsultuotis su vietos suinteresuotaisiais

subjektais konkrečiais klausimais, pavyzdžiui, su merais aptarti imigraciją, su regionų vadovais – pramonės pertvarką ir pan. Taip pat norėjau skatinti ryšius su šalimis ir regionais už ES ribų, kad būtų užmegzti santykiai ir dalijamasi geriausia patirtimi. Šiuo atžvilgiu labai įdomūs ir rezultatyvūs buvo mano oficialūs vizitai į Kitą Ekvadore – į Pasaulio miestų forumą „Habitat III“ – ir į Kvala Lumpūrą (Malaizija) bei Kiniją.

Kaip pasikeitė būdas, kuriuo vadovaujame sanglaudos politikai ir apie ją pranešame, ir ar labiau priartėjame prie piliečių?

Deja, šiuo metu pastebime, kad visame žemyne ir už jo ribų padidėjo prieš ES pasisakančių politikų ir populistų palaiškymas, kaip parodė neseniai atliktas Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato tyrimas dėl balsavimo prieš ES (žr. straipsnį apie geografinį nepasitenkinimo paplitimą 28 puslapyje). Nelygybė yra neabejotinai susijusi su šiuo reiškiniu, nes žmonės mano, kad institucijos tinkamai nereaguoja į jų poreikius ir reikalavimus gauti daugiau teisių ir užsitikrinti didesnę gerovę.

Corina Crețu susitinka su ES finansuojamo projekto „MASMEC Biomed“ komandos nariais, Italija

Corina Crețu sveikina su Centrinės Kinijos Henano provincijos gubernatoriaus pavaduotoju Huang Qiang

Corina Crețu su Emmanuel Macron per vizitą Prancūzijos Senate Paryžiuje siekiant pristatyti pasiūlymus dėl būsimos sanglaudos politikos

Sanglaudos politika yra labai svarbi sprendžiant šį klausimą. Kaip rodo pats pavadinimas, sanglaudos politika yra susijusi su visų solidarumu ir klestėjimu. Ji užtikrina, kad kiekvienas regionas, miestas ir kaimas gautų naudos iš Europos projekto ir galėtų siekti aukštesnių gyvenimo standartų pasinaudojant sanglaudos politikos parama.

Deja, tai ne visada lengva visiems pamatyti. Pavyzdžiui, naujas ES finansuojamas greitkelis regionuose turėtų būti susietas su naujomis darbo galimybėmis. Tai yra netiesioginis poveikis, kurio daugelis žmonių nemato.

Geriausias būdas kovoti su euroskepticizmu yra parodyti piliečiams, kad ES jiems duoda daug naudos ir kad yra

labai gerų atvejų, apie kuriuos galime papasakoti. Vykdomė keletą komunikacijos veiksmų, kuriais siekiame padidinti savo politikos matomumą piliečiams: vykdomė kampanijas, įskaitant kampanijas socialinės žiniasklaidos priemonėmis, projektus ir tokius renginius kaip „Piliečių dialogai“.

Norėčiau paminėti, pavyzdžiui, kampaniją „ES mano regione“, per kurią praėjusiais metais daugiau kaip 2 500 projektų iš 27 šalių atvėrė savo duris daugiau nei 450 000 lankytojų, kad būtų pristatyti bendrai finansuojami ES projektai.

Be to, „Kelionių projektas“ yra iniciatyva, suteikianti jauniems europiečiams galimybę tiesiogiai patirti, ką reiškia ES solidarumas ir kaip jis iš tikrųjų veikia. Tai su

projektu susijusi kelionė per Europą, kurios dalyviai veikia kaip ambasadoriai, atstovaujantys įvairiems ES vykdomiems projektams ir iniciatyvoms. 2018 m. 8 keliautojai per 4 mėnesius apsilankė daugiau nei 20 šalių, pamatė daugiau kaip 50 ES bendrai finansuojamų projektų ir parengė daugiau kaip 60 vaizdo įrašų, kurie buvo peržiūrėti 22,8 mln. kartų.

Kokią matote Europą ir sanglaudos politiką po 10 metų?

Sanglaudos politika, įgyvendinama kartu su kitomis ES priemonėmis, ir toliau bus veiksmingiausia, konkrečiai vietai pritaikyta politika, skirta tokiems iššūkiams spręsti. Šiuo atžvilgiu Komisija pasiūlė patikslintą projektą, apimantį kelis pagrindinius principus.

Komisijos narė C. Crețu Kvala Lumpūre, Malaizijoje, vykusio 9-ojo pasaulio miestų forumo metu susitiko su Europos savivaldybių ir regionų tarybos pirmininko pavaduotoju Carlos Martínez Minguez

Corina Crețu (priekyje, kairėje) su Kroatijos regioninės plėtros ir ES fondų ministre Gabrijela Zalać (šalia jos) lankosi romų gyvenvietėje Kroatijoje

Programos bus lankstesnės ir geriau pritaikomos dėl lengvesnio programavimo meniu, paprastesnio modifikavimo ir sisteminio programų laikotarpio vidurio vertinimo 2025 m. Veiksmingumas bus užtikrinamas sutelkiant išteklius į svarbiausius ES prioritetus (inovacijas ir klimata), taikant mažiau reikalaujamų sąlygų ir užtikrinant, kad jos būtų veiksmingesnės. Geriau suderinus politiką su Europos semestru, ji taps strategiškesnė.

Supaprastinimas įgyvendinamas taikant maždaug 80 priemonių. Juo siekiama pagreitinti faktinę įgyvendinimo pradžią ir labai sumažinti vadovaujančiųjų institucijų ir naudos gavėjų administracinę naštą. Tikimasi, kad daug naudos atneš valdymo ir kontrolės įstaigų skyrimo procedūros panaikinimas, platesnės

galimybės taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, didelės apimties projektų procedūrų atsisakymas ir labai sumažintas valdymo patikrinimų skaičius.

Manau, kad sanglaudos politika, sulaukdamą nuolatinio politinio palaikymo, bus pagrindinis Europos projekto ramstis tiek konkretaus piliečių gyvenimo gerinimo, tiek solidarumo ir Europos tapatybės jausmo stiprinimo požiūriu.

Ar turite paskutinę žinutę žurnalo Panorama skaitytojams?

Mano žinutė yra paprasta: ačiū! Jūsų atsidavimas, vaizduotė ir sunkus darbas yra labai vertingi ir neabejotinai prisidėjo prie mūsų politikos sėkmės. Taigi, ačiū, kad esate mūsų komandoje ir kad per

pastaruosius penkerius metus mano darbas tapo ne tik matomesnis, bet ir daug lengvesnis bei malonesnis! Linkiu jums visa ko geriausia ateityje! ■

„URBAN“ ISTORIJS

Lyčių lygybė. Kaip miestai gali imtis iniciatyvos?

Naujojoje ES URBACT programos ataskaitoje parodoma, kaip miestų valdžios institucijos gali imtis paprastų, praktinių veiksmų lyčių lygybės srityje, susijusių su duomenų rinkimu, politikos taikymu ir konsultavimu, ir taip pagerinti ES piliečių gyvenimą.

Imtis iniciatyvos kovoje už lyčių lygybę miestų valdžios institucijos gali labai įvairiai, pavyzdžiui, naikindamos žalingus stereotipus, keisdamos biudžetų paskirstymą arba labiau remdamos moteris verslininkes. Naujojoje URBACT programos ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į įvairią naujovišką praktiką ES miestuose ir siūlomi praktiniai būdai, kuriais valdžios institucijos galėtų iš tikrųjų pakeisti savo piliečių gyvenimą.

URBACT yra Europos teritorinio bendradarbiavimo programa, kuria siekiama skatinti tvarų ir integruotą miestų vystymąsi visoje Europoje. Jos misija – sudaryti sąlygas miestams bendradarbiauti ir kurti integruotus bendrų miestų problemų sprendimo būdus, pasitelkiant tinklus, dalijantis patirtimi ir nustatant gerąją praktiką.

Pavyzdžiui, Estijoje URBACT tinklas „Interaktyvūs miestai“ suteikė Tartu miestui galimybę labiau įtraukti piliečius į miesto

planavimą, daugiausia dėmesio skiriant jaunų žmonių mobilizavimui. Tai glaudžiai susiję su nuolatiniu miesto siekiu pritaikyti skaitmenines technologijas miesto administracijoje. O štai Neapolyje, Italijoje, įgyvendinant iniciatyvą „2-oji galimybė“, apleista buvusi karinė ligoninė prikelta naujam gyvenimui ir paversta populiaria įvairiomis funkcijomis pasižyminčia bendruomenės veiklos erdve.

Dabar „URBACT“ lyčių lygybę įgyvendinančių miestų ataskaitoje siekiama miestų valdžios institucijoms parodyti jų galimybes įgyvendinti lyčių požiūriu jautrią politiką ir iniciatyvas, kuriomis būtų galima pagerinti kasdienį šių miestų žmonių gyvenimą. Autoriai tikisi didinti informuotumą apie lyčių nelygybę vietos lygmeniu, parodyti, kokį poveikį tai daro piliečiams, ir atkreipti dėmesį į tai, kaip miestai gali imtis veiksmų spręsdami iškeltus klausimus.

Tinkamų klausimų iškėlimas

Lyčių lygybę įgyvendinančių miestų ataskaita suteikia vietos valdžios institucijoms galimybę daryti teigiamus pokyčius nustatant prioritetus ir integruojant į lyčių aspektą orientuotą politiką.

„Dėl savo pobūdžio lyčių lygybė yra ilgalaikis tikslas, taigi, nors ši ataskaita nėra išsami, joje aptariami dabartiniai susirūpi-

„Pasikonsultavę su miesto tarybos moterimis, 25 naujas gatves pavadino pagal žinomas Lenkijos moteris. Tai labai matomas rezultatas! Dabar, vaikščiodami šiomis gatvėmis, žmonės švenčia istorinius moterų pasiekimus.“

Poznanės mero patarėja vienodo požiūrio klausimais Marta Mazurek

nimą keliantys dalykai, parodomi gerosios praktikos pavyzdžiai ir įvertinamas šiandienos kontekstas“, – sako ataskaitos bendraautorė Sally Kneeshaw. – Užuo pateikus paruoštus sprendimus, nustatomas pradinis taškas: siekiama iškelti reikiamus klausimus, kad visi miestų politikos formuotojai galėtų lengviau gerinti lyčių lygybę Europoje.“

Ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į naujoviškas ir paprastas pakartoti iniciatyvas, kurios jau buvo įgyvendintos keliuose Europos miestuose.

Pavyzdžiui, Rumunijoje Rimniku Serate valdžios institucijos sužinojo, kad miesto sporto infrastruktūra naudojasi neproporcingai daug vyrų. Kelis kartus pasikonsultavęs su moterimis miestas ėmėsi nebrangių priemonių, pavyzdžiui, pakeitė paslaugų reklamavimo būdą ir pradėjo siūlyti tik moterims skirtus užsiėmimus, kad infrastruktūra taptų įtraukesnė ir ja labiau naudotųsi moterys.

O štai Bolonijoje, Italijoje, buvo pradėta žiniasklaidos kampanija ir buvo įdarbintos, išmokytos ir įgaliotos jaunos moterys, veikiančios kaip ambasadorės, padedančios kovoti su romų, sintų ir kamminanti bendruomenių diskriminacija. Kaškaišo savivaldybės taryba Portugalijoje, siekdama užkirsti kelią galimiems stereotipams, visiems savivaldybės komunikacijos departamento darbuotojams surengė mokymus apie tai, kaip išvengti tradicinių, pasenusių lyčių stereotipų jų rengiamoje skaitmeninėje ir spausdintoje medžiagoje.

AIŠKESNI UMEO PRIORITETA

Rinkdamas ir tyrinėdamas transporto ir užimtumo tendencijų duomenis rytų Švedijos Umeo miestas įrodė, kad toks paprastas dalykas, kaip sniego valymas žiemą, daug svarbesnis moterims. Šie duomenys parodė, kad mieste gyvenančios moterys rytais dažniausiai pirmosios naudoja keliais, nes vyksta dirbti priežiūros srityje, dažnai – dviračiu. Todėl miesto taryba savo kelių departamentui nurodė kasdien valyti sniegą pirmiausia ne nuo kelių, bet nuo dviračių takų. Valomi ir keliai, bet, atsižvelgdamas į lyčių aspektą, miestas gali geriau nustatyti savo paslaugų prioritetus.

„Kaskart rengdami naują tvarumo arba judumo projektą, atsižvelgiame į tai, kokią įtaką jis turės miesto moterims, vyrams, berniukams ir mergaitėms: kieno problemas mes juo išspręsimė, – sako Umeo miesto lyčių lygybės pareigūnė Linda Gustafsson. – Turi žinoti, kokiame mieste gyveni ir dirbi, kokie žmonės čia gyvena, kokie jų poreikiai ir pageidavimai, kur jie dirba, kaip jie leidžia laisvalaikį ir kiek jie turi pinigų. Kad mieste tikrai būtų užtikrinta lyčių lygybė, turi suprasti miestą. Ne kiekvienas sprendimas aktualus kiekvienam miestui, bet šis požiūris aktualus visiems miestams.“

Miesto vadovai skatina pokyčius

Nors moterys sudaro daugiau kaip pusę gyventojų, beveik visuose ES valdymo lygmenyse joms atstovaujama nepakankamai: tik 28,6% regionų asamblėjų narių ir 36% savivaldybių tarybų narių yra moterys, o merės moterys sudaro tik 15%. Moterims ir toliau mokama 16% mažiau nei vyrams, jos atlieka daugiau nemokamo darbo ir patiria smurtą dėl lyties. Ataskaitoje siūloma keletas būdų, kuriais miesto valdžios institucijos galėtų įgyvendinti pokyčius (žr. toliau pateiktą infografiką).

Dirbdami su miestų vadovais, organizuodami ir dalyvaudami ES renginiuose bei palengvindami ekspertų mainus URBACT programos vykdytojai turimas žinias pavertė aiškiais įgyvendinamomis rekomendacijomis. Ataskaitoje pabrėžiama Europos lyderių patirtis, nes tai skatina vykdyti lyčių lygybės darbotvarkę glaudžiai bendradarbiaujant su Europos savivaldybių ir regionų taryba.

„Nors per pastaruosius kelis dešimtmečius pasiekėme tam tikrų rezultatų, vis dar reikia daug nuveikti, kad būtų užtikrinta lyčių lygybė visoms moterims“, – ataskaitos įžangoje sako Corina Crețu, už regioninę politiką atsakinga Europos Komisijos narė. – Mes, Europos sprendimus priimančios asmenys, esame atsakingi už teisingumo miestuose skatinimą, kad žmonės nepatirtų smurto ar neteisingumo dėl lyties.“ ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://urbact.eu/communication@urbact.eu>

URBACT sudaro sąlygas miestams kurti tinklus, dalytis žiniomis, stiprinti miestų praktikų gebėjimus ir taip bendradarbiaujant kartu kurti naujus tvarius didelių miestuose patiriamų problemų sprendimus. URBACT – tai Europos teritorinės sanglaudos programa, kuria skatinama tvari integravimas Europos miestų plėtra. Ją nuo 2002 m. finansuoja Europos regioninės plėtros fondas, ES valstybės narės ir valstybės partnerės.

VIENA RODO PAVYZDĮ, KAIP INTEGRUOTI LYČIŲ ASPEKTĄ

Įžvalgas turas po Vieną per mokomąją vizitą „Lyčių lygybę įgyvendinantys miestai“

Lyčių aspektu grindžiamo planavimo tradicija Vienoje yra viena iš seniausių Europoje: 1992 m. buvo atidarytas Moterų biuras, o 2005 m. pradėtas integruoti lyčių aspektas – lyčių aspektas imtas įgyvendinti kaip įvairioms sritims svarbus klausimas. Šiandien lyčių ekspertai ir populiarintojai dirba visame mieste. Lyčių aspektas integruojamas į miesto strategijas ir į jį atsižvelgiama projektuojant bei kuriant visas viešąsias miesto erdves. Todėl bet kokie kuriami miesto kraštovaizdžio elementai – parkai, šaligatviai ar socialiniai būstai – yra naudingi kiekvienam.

„Vienos miestas labai anksti suprato, kad kasdienio gyvenimo kokybę ir fizinę miesto struktūrą sieja ryšys, o moterys ir vyrai tai vertina skirtingai“, – sako miesto planavimo lyčių klausimais ekspertė Eva Kail. Turint tai omenyje, rengti projektai, pavyzdžiui, mergaitės kvistos padėti planuotojams projektuoti savivaldybės parkus. Taip nuspręsta paaiškėjus, kad trylikametės ir vyresnės merginos privengia parkų, nors vaikinai juose toliau žaidžia daug ilgiau. O per architektūros konkursą moterys architektės buvo paragintos suprojektuoti pastatų kompleksą daug dėmesio skiriant aspektams, kurie, moterų požiūriu, palengvintų kasdienį šeimų ir atskirų jame gyvenančių asmenų gyvenimą.

Lyčių aspekto integravimo srityje pasaulyje pirmaujančios Vienos valdžios institucijos paskelbė kelias gaires miestams, norintiems sekti jų pavyzdžiu. Daug dėmesio jose taip pat skiriama lyčių aspekto integravimui ribotų išteklių laikais. Vienos pareigūnai mano, kad planuoti, atsižvelgiant į lyčių aspektą, iš tikrųjų galima veiksmingiau, nes tikslingiau naudojami ištekliai.

„Mes, Europos sprendimus priimančiosios asmenys, esame atsakingi už teisingumo miestuose skatinimą, kad žmonės nepatirtų smurto ar neteisingumo dėl lyties.“

Už regioninę politiką atsakinga Europos Komisijos narė Corina Crețu

DĖMESIO CENTRE – LYGYBĖ

Tarptautinės moters dienos išvakarėse, kovo 7 d., Europos Komisijos narė Corina Crețu Briuselyje suorganizavo renginį „Lyčių lygybė miestuose“. Jis vyko kaip politinės merų, jų pavaduotojų ir kitų išrinktų atstovų apskritojo stalo diskusijos. Kadangi daugelis lyčių lygybei skirtų renginių organizuojami vietos lygmeniu, šia proga siekta susieti įvairius renginius tarpusavyje ir užtikrinti, kad nuoseklūs pranešimai ir rekomendacijos pasiektų kuo didesnę auditoriją. Norint parodyti, kad į vieno renginio rezultatus atsižvelgiama kitame renginyje, pasirinkta deglo nešimo metafora.

Pranešimus skaitė, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų gyvenamųjų vietovių programos (UN-HABITAT) vykdomasis direktorius Maimunah Mohd Sharif ir Ispanijos Galdakao meras Ibon Uribe. Pastarasis jau buvo dalyvavęs Regionų komiteto ir Europos savivaldybių ir regionų tarybos šia tema organizuotose renginiuose ir buvo pirmasis „deglo nešėjas“, perdavęs

jį EUROCITIES merų aukščiausiojo lygio susitikimo komisijai, kuri taip pat aptarė moterų įgalėjimą (kovo 20–21 d.).

Per kovo 7 d. renginį buvo trumpai pristatyta URBACT ataskaita ir pagrindiniai aspektai, nustatyti naudojantis Jungtinio tyrimų centro ir Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato sukurta regioninės lyčių lygybės stebėsenos priemone. Taip pat buvo trumpai pristatyta UN-HABITAT priemonė „Gender Equality Enhancer“. Paskui buvo diskutuota apie tai, kaip būtų galima gerinti lyčių lygybę miestuose sprendžiant tris pagrindinius klausimus: atstovavimo bei dalyvavimo, planavimo bei viešosios erdvės ir migrantų integracijos. Remiantis dalyvių įžvalgomis apie vietoje įgytą patirtį ir atsižvelgiant į geriausią praktiką, veiksmingai aptartos galimybės spręsti sunkumus ir šalinti likusias kartais ne tokias akivaizdžias spragas.

Komisijos narė C. Crețu padarė išvadą, kad renginys buvo labai įkvepiantis ir atkreipė dėmesį į ilgalaikius lyčių lygybės užtikrinimo sunkumus.

2019 m. kovo 7 d. vykusio apskritojo stalo „Lyčių lygybė miestuose“ dalyviai

Finansinės priemonės. Sumanesnis naudojimas ES ištekliais

Naujasis Komisijos Regioninės ir miestų plėtros generalinio direktorato Finansinių priemonių ir tarptautinių finansų įstaigų ryšių skyriaus vadovas Johnathan Denness žurnalui *Panorama* pasakoja apie finansinių priemonių svarbą papildant tradicinę finansinę paramą.

Kodėl finansinės priemonės ir kodėl jomis reikia naudotis savo valstybėje narėje arba regione?

2021–2027 m. programavimo laikotarpiu planuojami mažesni sanglaudos politikos ištekliai. Bet kartu Europoje mūsų laukia dideli iššūkiai. Turime toliau skatinti ekonomikos augimą ir didinti užimtumą. Turime pasiekti daugiau, turėdami mažiau, o tai įmanoma naudojantis finansinėmis priemonėmis.

Komisijos tarnybos yra įsipareigojusios užtikrinti, kad šis sumanesnis naudojimas ES ištekliais, naudojantis finansinėmis priemonėmis, taptų veiksmingesnė ir tvaresnė alternatyva, galinti papildyti dotacijomis grindžiamą paramą. Pažymėtina, kad finansinės priemonės yra ne savaiminis tikslas, bet politikos įgyvendinimo mechanizmas. Finansinės priemonės padeda skatinti vietos investicijas į pajamas generuojančią ir sąnaudas taupančią veiklą, kartu užtikrina kuo didesnes privačias investicijas naudojantis kuo mažesne viešąja parama, kad būtų galima įgyvendinti sanglaudos politikos tikslus užtikrinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą.

Dėl savo grąžinamojo pobūdžio finansinės priemonės teikia ne tik akivaizdžius pranašumus, t. y. pritraukia papildomų išteklių ir ilgainiui sudaro sąlygas antriniam lėšų panaudojimui, bet ir skatina siekti geresnių veiklos rezultatų, įskaitant geresnę finansinę drausmę remiamų projektų lygmeniu. Galiausiai ne mažiau svarbu tai, kad grįžtamosios šių investicijų lėšos tampa nacionalinių institucijų ištekliais, kuriuos vėliau galima reinvestuoti į tolesnius projektus.

Kokia yra įgyvendinimo pagal ERPF ir SF būklė?

Bendra finansinėms priemonėms pagal programas numatyta (Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo ir nacionalinio bendro finansavimo) suma siekia 25 mlrd. EUR. Tai sudaro beveik 7% visų asignavimų. Vis dėlto padėtis valstybėse narėse labai skiriasi. Pavyzdžiui, Lenkija, Švedija, Nyderlandai, Vengrija, Portugalija, Ispanija, Latvija ir Lietuva finansinėms priemonėms skiria palyginti didelę sanglaudos fondų dalį; naudoti finansinių priemonių nėra numachičius tik trys valstybės narės.

Dauguma finansinių priemonių jau yra nustatytos ir pradėjo remti ERPF ir SF išteklius tokiais finansiniais produktais kaip paskolos, garantijos ir nuosavas kapitalas, kuriais remiami vietoje įgyvendinami projektai. Naudojantis finansinėmis priemonėmis, jau skirta beveik 18 mlrd. EUR ERPF ir SF lėšų. Jų suma jau dabar viršija tokiomis priemonėmis 2007–2013 m. laikotarpiu galutiniams naudos gavėjams išmokėtą 11,3 mlrd. EUR sumą.

Kaip užtikrinsime šią geresnę ateitį? Kokią paramą siūlo Komisija?

Toliau padedame rengti ir įgyvendinti pagal sanglaudos politikos programas visose valstybėse narėse finansuojamas priemones. Esame pasirengę atsakyti valstybėms narėms į jų klausimus, padėti vykdyti joms įgyvendinimo veiklą, lankmės jose ir teikiame paramą techninės paramos platformoje *fi-compass*.

Taip pat skatiname valstybių narių tarpusavio mainus. Kad finansavimą pagal ERPF ir SF valdančios įstaigos galėtų dalytis patirtimi, buvo sukurta priemonė TAIEX-REGIO PEER 2 PEER. Ja naudojantis šių fondų valdyme dalyvaujantiems

viešiesiems pareigūnams lengviau keistis žiniomis, gerą patirtimi ir praktiškais konkrečių problemų sprendimais, todėl gerėja jų administraciniai gebėjimai ir užtikrinami geresni ES investicijų rezultatai. Pavyzdžiui, vyko daugiašalis praktinis seminaras, skirtas ES lygmens finansinei priemonei „MVĮ iniciatyva“. Jis buvo surengtas bendradarbiaujant su Maltos vadovaujančiąja institucija, siekiant suburti panašių įgyvendinimo sunkumų patiriančias valstybes nares.

Kalbant apie ateitį pažymėtina, kad 2018 m. gegužės mėn. Komisija priėmė pasiūlymą dėl 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui taikomo Bendrųjų nuostatų reglamento. Šiuo metu vyksta tarpinstitucinės derybos, o rengiantis laikotarpiui po 2020 m. padaryta didelė pažanga. Pasiūlytame reglamente nustatytos kelios supaprastinimo priemonės, kuriomis skatinamas didesnis finansinių priemonių panaudojimas, supaprastinant ir atnaujinant nuostatas, kuriomis siekiama užtikrinti geresnį ir paprastesnį įgyvendinimą bei spartesnį nustatymą. Kelios svarbiausios naujovės yra, pavyzdžiui, geresnės galimybės derinti finansines priemones ir dotacijas, daugiau lankstumo atliekant *ex ante* vertinimus, taip pat supaprastintos tinkamumo finansuoti ir ataskaitų teikimo taisyklės. Be to, valstybės narės turės galimybę rezervuoti įnašą programai „InvestEU“.

Kam skirta platforma fi-compass ir kokią pagalbą ji teikia?

Europos Komisija su savo partneriu Europos investicijų banku sukūrė platformą *fi-compass*, kad galėtų teikti konsultavimo paslaugas Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) finansinių priemonių klausimais. Platforma *fi-compass* skirta padėti ESI fondų vadovaujančiosioms institucijoms ir kitiems praktikams, teikiant praktines ekspertines žinias ir mokymosi priemones, įskaitant

tiesioginius mokymo seminarus ir kitus renginius, pasižyminčius plačiomis tinklavo galimybėmis.

2019 m. pradžioje surengėme tikslinį renginį, skirtą finansinėms priemonėms, kuriomis remiamas efektyvus energijos vartojimas ir atsinaujinančioji energija. Renginys buvo skirtas pagal projektą FIRECE suburtai vadovaujančiųjų institucijų grupei. Šio projekto tikslas – gerinti viešojo sektoriaus ir susijusių subjektų gebėjimus planuoti teritorines mažo anglies dioksido kiekio strategijas, siekiant įgyvendinti regioninius ES ir nacionalinės teisės aktuose nustatytus energijos taupymo tikslus. Renginyje dalyvavo daugiau kaip 50 atstovų iš vadovaujančiųjų institucijų, nacionalinių viešųjų bankų bei institucijų ir kitų susijusių suinteresuotųjų subjektų.

Be to, kasmet organizuojame pagrindinį savo renginį „FI Campus“, per kurį dalyviai gali susidaryti individualią mokymosi programą, rinktis iš paraleliai vykstančių geriausiai jų poreikius atitinkančių sesijų, pavyzdžiui, atvejų tyrimų, praktinių seminarų, podiumo diskusijų ir konkrečioms fondams skirtų sesijų. Be to, šio renginio dalyviai ir kviestiniai ekspertai turi išskirtinę galimybę užsiimti tinklaveika ir pasikeisti patirtimi. Renginys „FI Campus 2018“, per kurį buvo aptartos reglamentu „Omnibus“ teikiamos finansinių priemonių galimybės, vyko praėjusių metų gruodžio mėn. Briuselyje. Jame dalyvavo daugiau kaip 360 suinteresuotųjų subjektų iš visų ES šalių.

Gal galėtumėte pateikti kelis sėkmingos veiklos pavyzdžius? Kaip fi-compass padeda dirbti?

Teikiant daugiaregionę paramą pagal pirmąją *fi-compass* techninės paramos kryptį, finansuojami projektai, skirti galimam naudojimuisi finansinėmis priemonėmis prioritetinėse investavimo srityse.

Vykdamas projektą „Atnaujinamosios investicijos miestuose“, buvo nustatyti bendri miestų finansavimo poreikiai, o kartu ir sektoriai, kuriuose finansinėmis priemonėmis būtų galima remti su miestų politikos prioritetais derančius projektus.

Vienas projekto atvejo tyrimas skirtas fondui „Energiefonds Den Haag“ – miesto fondui, kuris įgyvendinant iniciatyvą JESSICA 2013 m. buvo įsteigtas Hagoje, siekiant bendrai finansuoti įtvirtius miestų plėtros planus įtrauktus energetikos projektus, naudojantis paskolomis, garantijomis ir investicijomis į nuosavą kapitalą. Iš nacionalinių ir Europos finansavimo šaltinių susidedantis biudžetas šiuo metu siekia iš viso 18,4 mln. EUR. Vienas iš sėkmės veiksnių buvo sprendimas įsteigti iš pradžių riboto dydžio bandomąjį fondą. Remdamiesi šia patirtimi, kiti miestų fondai galėtų pirmiausia veikti nedideliu mastu ir išbandyti atitinkamą investavimo strategiją, prisiimdami nedidelius finansinius įsipareigojimus.

Vykdamas projektą „Atnaujinamosios investicijos miestuose“, taip pat parengtas miesto fondo veiksmų planas – lankstus modelis, kurį, norint remti miesto plėtrą, galima pritaikyti prie konkrečių ES miestų poreikių (jį pristatysime kitame žurnalo *Panorama* numeryje). ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://europa.eu/lvK73RD>
<https://www.fi-compass.eu/>

Šiaurės Vakarų Rumunija. Dėmesys tvariai regioninei plėtrai

Rumunijos Šiaurės Vakarų regionas užima geografiškai ir strategiškai svarbią vietą Europoje, aktyviai plėtoja ateities pramonės sektorius, bet išlaiko stiprų ryšį su savo istorija ir gamta.

Šiaurės Vakarų regionas yra vienas iš aštuonių besivystančių Rumunijos regionų. Jį sudaro šešios apskritys: Bihoras, Bistrica-Neseudas, Klužas, Maramurešas, Satu Maré ir Selažas. Regionas užima strateginę vietą prie sienos su Vengrija bei Ukraina ir ribojasi su kaimyniniais Rumunijos Vidurio, Vakarų ir Šiaurės Rytų regionais.

Šio regiono plotas – 34 159 km² (14,32 % visos šalies teritorijos), o gyventojų skaičius – 2 730 132. Regioną kerta penki Europos keliai, šiuo metu tiesiamas greitkelis ir veikia trys tarptautiniai oro uostai. Šioje daugiausia kaimiškoje ir įvairove pasižyminčioje teritorijoje greta dinamiškų miestų, žinomų universitetų ir verslo infrastruktūros galima rasti žavių kaimečių, nuostabių kraštovaizdžių ir įspūdingų istorinių pastatų.

Šalies masto traukos taškai

Šiaurės Vakarų Rumunija yra vienas iš vaizdingiausių šalies regionų, nes jame, pavyzdžiui, stūkso Apusenų kalnai ir galima susipažinti su ypatingu šios unikalios etnografinės vietovės kultūros ir liaudies paveldu. Tai daugiatautis regionas, kuriame vieni šalia kitų gyvena rumunai, vengrai, vokiečiai, armėnai, romai ir kitos etninės grupės.

Didžiausi regiono miestai yra Klužas-Napoka – antras pagal dydį Rumunijos miestas (2011 m. gyventojų surašymo duomenys) – Baja Maré, Oradia, Zaleu, Satu Maré ir Bistrica. Jie laikomi regiono ekonominės plėtros centrais ir ypatingos kultūros bei istorinio paveldo miestais. Regione yra trys metropolinės teritorijos: Klužas-Napoka, Oradia ir Baja Maré.

Kalbant apie regiono ekonomiką pažymėtina, kad Šiaurės Vakarų regionas užima ketvirtą vietą Rumunijoje BVP atžvilgiu, penktą vietą eksporto atžvilgiu ir siekia tapti vienu iš dinamiškiausių besivystančių Vidurio ir Rytų Europos regionų. Išsivysčiusioje ekonomikoje dominuoja paslaugos ir pramonė, bet ji

< Oradios rotušė yra vienas iš daugelio nuostabių istorinio Rumunijos miesto pastatų

taip pat gali pasigirti aukščiausia specializacija elektrinių mašinų ir įrenginių srityje ir plataus masto eksportu, įskaitant tepalus ir alyvas, medieną ir medienos gaminius, avalynę ir galvos apdangalus, baldus, optinę, fotografijos, kinematografijos įrangą ir medicinos bei chirurgijos instrumentus ir aparatus. Regionui taip pat būdinga didžiausia IT įmonių koncentracija už šalies sostinės Bukarešto.

Rumunijos žemės ūkio sektorius yra vienas didžiausių Europoje. Šiaurės Vakarų regionas Rumunijoje užima šeštą vietą pagal dirbamos žemės plotą. Jo ūkiuose, kuriuose sukurta daugiau kaip 340 000 darbo vietų, auginami įvairūs kultūriniai augalai, įskaitant grūdines kultūras, šakniavaises daržoves, braškes, grybus, obuolius, kriaušes, nektarinus ir riešutus. Regiono žuvų ūkiai sudaro didelę dalį (daugiau kaip 25%) bendros šalies žuvininkystės produktų vertės. Miškininkystei tenka ketvirta vieta, nors dėl pasenusios įrangos ir prastos kelių infrastruktūros šalies sektoriaus našumas tebėra labai nedidelis.

Dar vienas svarbus regiono pramonės sektorius yra turizmas. Plėtojant kultūros, sveikatingumo, kaimo ir ekologinį turizmą, stengiamasi kuo geriau pasinaudoti regiono saugomų kalnų teritorijų ir gamtos bei kultūros paveldo teikiama galimybėmis.

Nors įgijusiųjų aukštojo mokslo kvalifikaciją ir stojančiųjų į universitetus skaičius sumažėjo (2014 m.), regione vis dar veikia daugiausia mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų padalinių po Bukarešto. Beveik pusė iš beveik 3 500 darbuotojų mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų (MTTPI) srityje (2014 m.) buvo moterys – ši dalis gerokai viršija ES vidurkį. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://www.nord-vest.ro/>

REGIONINĖS PLĖTROS AGENTŪRA IR ŠIAURĖS VAKARŲ REGIONINĖS PLĖTROS TARYBA

Šiaurės Vakarų regioninės plėtros agentūra (RPA) yra nepriklausoma regioninė organizacija. Ji buvo įsteigta kaip bendrovės statusą turinti su regionine plėtra susijusiose srityse veikianti viešoji įstaiga. Vykdydama veiklą agentūra vadovaujasi savo vertybėmis ir misija. Ji pirmiausia siekia mažinti regioninius skirtumus, remti tvarų regiono vystymąsi bei ekonominę plėtrą ir gerinti bendradarbiavimą šalies, regionų, Europos ir tarptautiniu lygmenimis.

Vieni iš pagrindinių RPA įgaliojimų yra rengti regioninės plėtros planus ir strategijas. Ilgainiui ji kartu su regionų planavimo komitetais parengė strateginius 2000–2002 m., 2004–2006 m., 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. regioninės plėtros planus.

Regioninių programų srityje RPA buvo PHARE ekonominės ir socialinės sanglaudos programos pasirengimo narystei fondų ir 1999–2006 m. Vyriausybės programų vykdomoji institucija.

2007–2013 m. agentūra veikė kaip struktūrinių fondų lėšomis bendrai finansuojamos regioninės veiklos programos ROP-REGIO tarpinė institucija; 2007–2013 m. regioninės veiklos programos vadovaujančioji institucija buvo Regioninės plėtros ir viešojo administravimo ministerija (RPVAM).

2014–2020 m. laikotarpiu RPA yra struktūrinių fondų lėšomis bendrai finansuojamos 2014–2020 m. programos ROP-REGIO tarpinė institucija; 2014–2020 m. regioninės veiklos programos vadovaujančioji institucija yra RPVAM.

Regioninės plėtros taryba (RPT) yra regioninio lygmens sprendimus priimanti įstaiga, grindžiama savanoriška šešių regionų sudarančių apskričių vietos bendruomenių partneryste.

Investicijos į socialinę sanglaudą

Žurnalas *Panorama* teiravosi Šiaurės Vakarų regioninės plėtros agentūros direktoriaus Marcel Bološ nuomonės apie tai, kokią įtaką sanglaudos politika, ES investicijos ir regioninis finansavimas turėjo ir toliau turės jo regionui.

Kaip ESI fondų parama keičia gyvenimo kokybę Jūsų miestuose ir regione? Pateikite kelis sėkmingos veiklos pavyzdžius.

Strateginėje Europos ir Rumunijos vietoje esantis Šiaurės Vakarų regionas aktyviai plėtoja visus ateities pramonės sektorius, bet išlaiko stiprų ryšį su istorija. Greta dinamiškų miestų, garsių universitetų ir verslo bei pramonės infrastruktūros galima rasti vaizdingų kaimelių, didingą kraštovaizdį ir įspūdingų monumentų. Svarbiausias 2014–2020 m. laikotarpio regiono tikslas – padidinti regiono ekonominį augimą vykdant daugiakryptę integruotą plėtrą, siekiant mažinti skirtumus tarp regionų ir regionuose bei pakelti gyvenimo lygį regione.

Pagal Europos regioninės plėtros fondo veiksmų programą dabartiniui 2014–

2020 m. finansavimo laikotarpiu daugiausia dėmesio skiriama kelioms sritims, kuriose finansavimas labai svarbus siekiant pagerinti gyventojų gyvenimo kokybę šešiose Šiaurės Vakarų regiono apskrityse: Bihore, Bistricoje-Neseude, Kluže, Maramureše, Satu Marėje ir Selaže.

Nuo 2014 m. vasario mėn. iki 2019 m. buvo pradėti vykdyti ir tebevykdomi dotacijomis finansuojami projektai šiose srityse: i) technologijų perdavimo skatinimo; ii) mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumo didinimo; iii) išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimo; iv) paramos tvariai miestų plėtrai; v) tvaraus kultūros paveldo išsaugojimo ir naudojimo; vi) regioninės svarbos kelių infrastruktūros gerinimo; vii) darnaus turizmo plėtojimo; viii) sveikatos ir socialinės

infrastruktūros plėtojimo; ix) švietimo infrastruktūros gerinimo ir x) paramos mažųjų ir vidutinių miestų atkūrimui.

Iš sėkmingai baigtų 2007–2013 m. regioninių veiksmų programų projektų pirmiausia norėčiau paminėti projektus „Laisvalaikio turizmo plėtojimas kuriant terminę sveikatingumo poilsiavietę „Nymphaea“ Oradioje“, „Istorinio Simion Bărnuțiu paminklo ir Klužo-Napokos miesto kazino atkūrimas“ ir „Vokiečių centro kūrimas Bistricoje atkuriant istorinį Silversmith namą“.

Kas padėjo sėkmingai įgyvendinti ES investicijas vietoje?

Labai svarbus buvo vietos valdžios institucijų (apskričių tarybų, miestų ir miestelių savivaldybių), regioninių institucijų, pavyzdžiui, Šiaurės Vakarų regioninės plėtros agentūros (RPA), nacionalinių institucijų (vadovaujančiųjų institucijų) ir Europos institucijų (Komisijos ir Parlamento) bendradarbiavimas.

Taip pat daug dėmesio skyrėme siekiami išsiaiškinti galimų bei esamų naudos gavėjų poreikius ir padėjome jiems siūlyti bei vykdyti perspektyvius projektus, kurie padės siekti pagrindinio regiono tikslo – sumažinti skirtu-

< Greitojo Krišo upė vingiuoja per Oradios centrą

mus tarp regionų ir regionuose bei pakelti gyvenimo lygį.

Be to, buvo labai svarbu užmegzti tiesioginius vietas ir regioninių institucijų, privačiojo sektoriaus ir verslo atstovų ryšius. Šiuo tikslu naudos gavėjai ir partneriai gali naudotis dviem Regioninės plėtros agentūros teikiamomis IT platformomis.

Regioninės ir miestų politikos GD stebėsenos platformoje (<https://regio.nord-vest.ro>) teikiama tikralaikė informacija apie projektų, kurie laikomi prioritetiniais regiono plėtros klausimais, įgyvendinimo etapus.

O regioninių investicijų platformoje „INNO. Verslo tinklų pertvarka“ (žr. 20 psl.) (<https://www.inno.ro>) padedama spręsti neatidėliotinas problemas, pavyzdžiui, susijusias su naudojimosi finansavimo šaltiniais, verslo partnerių paieška, technologijų perdavimu, įdarbinimu ir mokymu.

Remiantis Jūsų patirtimi ir vizija, kokios yra pagrindinės užduotys 2021–2027 m. sanglaudos politikai geografinių ypatumų turinčių teritorijų ir regionų atžvilgiu?

Manau, kad Europos Komisijos jau pasiūlytas sanglaudos politikos modernizavimas atneš daug naudos ir Rumunijos Šiaurės Vakarų regionui. Jau dabar palankiai įvertintas biurokratijos mažinimas, paprastesnis būdas prašyti mokėjimų ir nustatyta bendra fondų, kuriais gali naudotis regionai, reguliavimo sistema.

Remiantis Jūsų regioninių investicijų įgyvendinimo patirtimi, kokie veiksniai yra svarbūs siekiant padėti remti geografinių ypatumų turinčių regionų galimybes ir išteklius?

Manau, kad svarbūs veiksniai, kurie labai padeda remti konkrečias geografinių ypatumų turinčių regionų galimybes ir jomis pasinaudoti, yra šių teritorijų vietos, regioninių ir nacionalinių administravimo institucijų žinojimas, kokių pranašumų jos turi ir kaip jais naudojamosi jos gali gauti dotacijų, pritraukti investicijų bei skatinti turizmą.

Taip pat reikėtų plėtoti labai glaudų tarpvalstybinį bendradarbiavimą su kitais greta pasienio regionų esančiais regionais, kurių geografinių ypatumų turinčios teritorijos apima kelių ES valstybių narių regionus.

Galiausiai, vystant atitinkamus regionus, reikėtų laikytis vietos požiūrio, kuris papildytų kaimyninių regionų vystymąsi ir taip padėtų užtikrinti mūsų visų norimą regioninę sanglaudą. ■

TĘSIA PUIKŲ DARBĄ

Pasak **Klužo-Napokos mero** Emil Boc, kelias į visų Europos piliečių gerovę ir tvirtą Europos Sąjungą veda per sanglaudos politiką. Sanglaudos politiką būtina laikyti prioritetine politika, nuo kurios priklauso ES likimas.

Kluže-Napokoje dauguma svarbių projektų, kuriuos vykdydami galėjome pasiekti strateginius mūsų gyventojų gyvenimo kokybės gerinimo tikslus, buvo finansuojami pagal sanglaudos politikos programas. 2021–2027 m. nauja bendradarbiavimo priemonė – Europos miestų tarpusavio bendradarbiavimo iniciatyva – gali suteikti galimybių gauti finansavimą mūsų inovacijų ir judumo miestuose projektams, kad galėtume tęsti ligšiolinį darbą.

Labai svarbu tęsti ir plėtoti sanglaudos politiką ir ateityje, nes ji tiesiogiai veikia kiekvieno ES piliečio gyvenimą. Tikslu taip pat reikėtų laikyti procesų paprastinimą ir modelio „n+3“ išlaikymą kitais finansiniais metais.

Šiaurės Vakarų Rumunija

Iš šešių apskričių susidedantis 34 160 km² plotą užimantis regionas vadovaujasi darnaus vystymosi principais, gerbia tradicijas, istorinį, gamtos bei architektūros paveldą ir naudojami savo etninės, kultūrinės ir religinės įvairovės pranašumais.

GYVENTOJAI: 2,7 mln. – apie 13 % visų šalies gyventojų. Beveik 75 % jų yra rumunai; čia taip pat gyvena vengrai, romai, ukrainiečiai ir vokiečiai.

DARBO RINKA: 2015 m. nacionalinis užimtumo lygis buvo 42,33 %, o regiono – 45,88 %. 28,16 % gyventojų dirbo žemės ūkyje, 23,04 % – pramonės, 13,02 % – prekybos, o 6,48 % – statybos sektoriuose.

EKONOMIKA: 2014 m. BVP vienam gyventojui perkamosios galios standartais (PGS) buvo 13 100 ir sudarė 48 % ES vidurkio; pagal jį regionas užima ketvirtą vietą Rumunijoje. Tarptautinės prekybos eksporto dalis pagal sektorius skyrėsi: mašinų ir mechaninių įrenginių, elektros įrenginių, garso ir vaizdo įrašymo ir atkūrimo įrenginių eksportas siekė 34 % viso regiono eksporto; taip pat eksportuota įvairių kitų gaminių ir baldų, netauriųjų metalų, tekstilės ir drabužių, o plastiko ir gumos gaminių eksporto dalis sudarė 6 %. Regionas taip pat pasižymėjo lyginamuoju pranašumu, susijusiu su tokiais gaminiais kaip tepalai ir alyvos, mediena, tekstilė, avalynė, elektrinės mašinos bei įrenginiai ir baldai.

AUKŠTASIS MOKSLAS, MOKSLINIAI TYRIMAI IR INOVACIJOS: aukštąjį mokslą yra įgiję tik 3,49 % gyventojų. 2014 m. studentų skaičius (aštuoniose akredituotose regiono aukštojo mokslo įstaigose ir (arba) universitetuose) sumažėjo 9,26 % iki 90 418, palyginti su sumažėjimu 7,56 % nacionaliniu lygmeniu (2005–2014 m.). Vis dėlto regionas užima antrą vietą Rumunijoje pagal MTTPi padalinių skaičių; 2013 m. jiems teko 9 % nacionalinių MTTPi išlaidų.

Novatoriškų bendrovių dalis labai sumažėjo nuo 27 % viso bendrovių skaičiaus 2004–2010 m. iki tik 12 % 2012 m., todėl nacionaliniu lygmeniu regionas užima paskutinę vietą.

2014 m. MTTPi srityje dirbo 3 485 žmonės; 2 280 jų buvo mokslininkai. Beveik pusė MTTPi srities darbuotojų yra moterys (48,6 %); jų dalis gerokai viršija ES vidurkį (35 %).

Regione 1 000 gyventojų tenka 26 MVJ, palyginti su 23 MVJ Rumunijoje ir 44 MVJ 28 ES valstybėse narėse. Paramos struktūras sudaro 15 akredituotų pramonės parkų; juose veikia 178 įmonės, o jose dirba 10 000 žmonių. Taip pat veikia technologijų parkas – „Liberty Park“ – privati iniciatyva, kuria siekiama lengvinti susijusiose srityse veikiančių įmonių ryšius ir bendravimą. Parkas „Tetapolis“ grindžiamas Klužo-Napokos vietos valdžios institucijų ir universitetų partneryste, o „Hanna Instruments“ yra privatus tarptautinei įmonei priklausantis laboratorinė įrangą ir analitinius prietaisus kuriantis mokslo parkas. Regione taip pat veikia trys verslo inkubatoriai ir keturi dideli logistikos parkai. Čia remiamos inovacijų grupių iniciatyvos vykdančios veiklą ir projektus vandens, informacinių ir ryšių technologijų, baldų, energetikos, žemės ūkio ir kosmetikos srityse.

KITI SVARBŪS SEKTORIAI: daugiau kaip 340 000 regiono darbuotojų dirba žemės ūkyje; jame dominuoja grūdinės kultūros, šakniavaisės daržovės, braškės, grybai, vaisiai ir riešutai. Regiono žuvų ūkiams tenka dalis visos Rumunijos žuvininkystės produktų vertės (25 %), o miškininkystė užima ketvirtą vietą pagal valstybinių miškų plotą. Regionas yra labai patraukli vieta turizmui. Lankytojus traukia įvairūs muziejai, pilys, tvirtovės, religinės vietos ir miestų architektūra. Čia veikia 14 sertifikuotų poilsiaviečių, medicinos ir SPA centrų, todėl dar vienas svarbus traukos aspektas yra sveikatos turizmas, o didelėse saugomose gamtos teritorijose Maramurešo, Apusenų ir Rodnos kalnuose klesti kaimo turizmas.

ATNAUJINTA ORADIOS TVIRTOVĖ TAPO EUROPOS TURIZMO KOMPLEKSU

Bihoro apskrityje atkuriant Oradios tvirtovę siekta grąžinti šį svarbų monumentą – ir tūkstantmetę jo istoriją – į nacionalinius, regioninius ir tarptautinius turizmo žemėlapius. Pasinaudojus apie 36 780 329 RON (apie 7 725 158 EUR) finansavimu, įskaitant 23 197 387 RON (4 871 953 EUR) iš ERPF, tvirtovė paversta reprezentyviu regiono kultūros paveldo ir turizmo centru. Dabar čia įsteigti vietos valdžios institucijų biurai, projekto pranašumais naudojasi vietos ir kultūros įstaigos bei NVO, taip pat Oradios gyventojai ir turistai.

Be to, renovacijos projektas pritraukia papildomų pajamų srautų regiono ir vietos lygmenimis, todėl kuriamos naujos darbo vietos kultūros, turizmo ir susijusiuose ekonomikos sektoriuose. Baigiant projektą 2015 m. buvo sukurta arba išlaikyta 119 darbo vietų ir įsteigta 19 kultūros turizmo centrų. Iki 2018 m. čia apsilankiusių turistų skaičius išaugo 300%, todėl buvo pritraukta papildomų pajamų srautų regiono ir vietos lygmenimis, sukurta naujų darbo vietų kultūros, turizmo ir susijusiuose ekonomikos sektoriuose.

PUIKIAI VEIKIANTIS ORADIOS SVEIKATINGUMO IR SPA KOMPLEKSAS „NYMPHAEA“

2016 m. užbaigus projektą „Nymphaea“, garsas apie galimybę gerai praleisti laiką pasklido toli už Bihoro apskrities Oradios miesto ribų. Didžiausiame šio Europos regiono vandens parke malonumais mėgaujasi ne tik vietos bendruomenė, bet ir iš toliau atvykę lankytojai bei įmonių darbuotojai.

Ieškantieji adrenalino arba ramybės, atpalaiduojančios ir gydančios aplinkos arba ir vieno, ir kito, gali atvykti į vandens parką „Nymphaea“ – įspūdingą pramogų ir vandens kupiną pasaulį, sukurta naudojantis naujausiomis technologijomis septynių hektarų teritorijoje. Iš atrakcijų būtų galima paminėti 10 čiuožyklų, 15 plaukimo ir atsipalaidavimo baseinų, vaikų žaidimo aikštes, šešias saunas, masažo salonus, turkišką pirtį, sporto aikštes ir restoranus.

Naudojantis 88 342 934 RON (18 555 966 EUR) biudžetu, įskaitant 32 343 888 RON (6 793 663 EUR) sumą iš ERPF, vykdamas projektą vidutinis į kompleksą „Nymphaea“ atvykstančių turistų skaičius padidintas 100%, o komplekse sukurta 50 naujų darbo vietų.

www.aquapark-nymphaea.ro

INNO.RO. VERSLO TINKLŲ PERTVARKA

Šiaurės Vakarų regioninės plėtros agentūros Regioninių investicijų ir inovacijų finansinių priemonių departamento įsteigtos interneto platformos tikslas – sukurti dinamišką ekosistemą, kurioje būtų galima nustatyti ir kurti savo narių plėtros galimybes.

Brandžiai ir konkurencingai verslo aplinkai reikia skaitmeninių ryšių mazgų, kuriais naudojantis būtų galima greitai ir paprastai dalytis informacija ir ištekliais. Šiuo tikslu interneto platformoje subūrus profesionalų bendruomenę ir teikiant prie dabartinių technologijų pritaikytas priemones bei sprendimus natūraliai atsižvelgiama į esamus rinkos poreikius.

Platforma buvo sukurta atsižvelgiant į būtinybę turėti tokią internetinę ekosistemą, kurioje dideliu našumu pasižyminčioje ir novatoriškoje verslo aplinkoje veikiantys suinteresuotieji subjektai, pradedančiosios įmonės, mokslininkai, vietos valdžios institucijos, didelės įmonės, bankai ir kūrėjai galėtų sparčiai ir veiksmingai užmegzti ryšius.

INNO yra mūsų regioninis atsakas sprendžiant visuotinį uždavinį: kaip pasinaudodami naujausiais verslo sprendimais konkurencingoje aplinkoje galime išnaudoti kapitalo ir žmogiškųjų išteklių galimybes? Verslo aplinką ji paverčia verslo bendruomene. Dinamiškas skaitmeninis mazgas ir interneto centras susieja XXI a. verslumo, ekonominius, akademinus ir administracinius sprendimus. Kiekviename modulyje teikiamos specialios priemonės ir sprendimai, kuriais naudojantis jau šiandien galima atsižvelgti į rytdienos rinkos poreikius. Sukurti šeši skirtingi moduliai, įvairūs ištekliai ir profilių tipai, kuriais gali naudotis įvairūs naudotojai. Teikiamos gairės apie galimybes pasinaudoti finansavimo šaltiniais, tinkamų verslo partnerių paiešką, įdarbinimą ir mokymą, veiksmingą technologijų perdavimą, spartesnę inovacijų diegimą ir daugybę kitų temų.

Kartu su platforma sukūrėme ir mobiliąją taikomąją INNO programą (ją galima atsisiųsti iš „App Store“ ir „Google Play“). Per ją iš pradžių siųsime naudotojams INNO.RO sričių naujienas ir platformos pranešimus. Ši taikomoji programa bus nuolat tobulinama, o būsimose jos versijose naudotojai galės visą veiklą valdyti platformoje.

Dabartinis modelis tėra pirmas žingsnis kuriant reikiamą internetinę ekosistemą. Mielai laukiame naudotojų rekomendacijų arba tobulinimo pasiūlymų. Kviečiame susikurti paskyrą, naudotis platforma ir teikti mums savo atsiliepimus!

www.inno.ro

KLUŽE PRADĖJO VEIKTI SAVITARNOS DVIRAČIŲ NUOMOS PUNKTAI

Klužo apskrities Klužo-Napokos savivaldybė ir Floreščio bei Apahidos komunos bendromis jėgomis sukūrė darnų maždaug 52 km ilgio takų ir maršrutų tinklą. Remiant šį projektą, vykdyta kampanija, kuria metropolinėje zonoje skatinta

važinėti dviračiais. Naudojantis iš viso 14 422 085 RON (3 031 224 EUR) biudžetu, įskaitant 8 926 309 RON (1 876 114 EUR) ERPF sumą, nutiesta 10,81 km naujų dviračių takų ir sukurta 50 savitarnos dviračių nuomos punkty. Be to, projekto komanda parengė ir išplatino 30 000 brošiūrų ir reklaminį filmą.

Šios iniciatyvos pranašumais naudojasi metropolinės zonos gyventojai, dviratininkų bendruomenė, studentai, kiti laikini gyventojai ir verslo bendruomenė. Todėl vos per metus sistemoje užsiregistravo 6 000 naudotojų.

www.primariaclujnapoca.ro; www.clujbike.eu

CENTRINIS BAJA MARĖS PARKAS „ŽALINA“ MIESTO GYVENIMO KOKYBĘ

Maramurešo apskrityje naujuoju centriniu viešuoju parku pirmiausia gali džiaugtis Baja Marės ir kaimyninių rajonų gyventojai. Panaudojus pakartotinai, permodeliavus ir patobulinus erdvę, sukurta laisvalaikio ir poilsio zona. ERPF parėmė projektą 10 114 404 RON (2 124 795 EUR) suma, o bendras biudžetas siekė 15 921 814 RON (3 344 795 EUR). Projekto tikslas buvo suteikti naudos tiek vietos bendruomenei, tiek jos lankytojams.

Kuriant parką ir kaktusų parodų centrą, buvo pasodinti medžiai, gyvatvorės ir sodinukai, pastatyti keturi muzikos paviljonai, trys pergolės ir vaikų žaidimo aikštelė, nutiesti pėsčiųjų takai ir sukurta drėkinimo sistema, – taip siekta padidinti vienam gyventojui tenkančią žaliają erdvę. Naujoji infrastruktūra itin patraukli pradedantiesiems menininkams, kurie čia trijose specialiai skirtose vietose gali demonstruoti savo darbus, ir mokiniams, kurie lanko pagal parko švietimo priemones rengiamas botanikos ir ekologijos pamokas.

www.baiamare.ro

GILŪS KASINĖJIMAI SIEKIANT ATKURTI VIEŠUOSIUS ORADIOS SODUS AIKŠTĖJE „PIAŲA UNIRII“

„Piața Unirii“ arba Vienybės aikštė – tai simbolinė Oradios savivaldybės vieta, galinti pasigirti daugybe prašmatnių įžymybių. Atlikus projekto darbus, pakeista aikštės išvaizda ir dabar ja gali džiaugtis gyventojai, lankytojai, turistai, čia įsikūrusios institucijos ir įmonės.

Po didelio masto atkūrimo darbų 2015 m. Vienybės aikštė tapo istoriniu ir kultūriniu miesto centru, prie jo istorinių monumentų ir rūmų ir į šiuolaikiškus restoranus bei kavines pritraukiančiu dešimtis tūkstančių turistų. 14 378 829 RON (3 022 028 EUR) ERPF lėšos papildė bendrą 24 084 363 RON (5 061 517 EUR) biudžetą, todėl buvo galima finansuoti 11 naujai sukurtų nuolatinių darbo vietų ir padidinti centrinės vietos patrauklumą kultūros renginiams ir ekonominei veiklai.

www.oradea.ro

Sanglaudos politikos parama švariai energijai ES salose

Taikydamos naujas technologijas ir įgyvendindamos novatoriškus sprendimus salos, kuriose gyvena apytiksliai 15 mln. europiečių, gali tapti perėjimo prie švarios energijos lyderėmis. ES teikia paramą – siūlo naujas augimo ir darbo vietų kūrimo galimybes.

Europos Komisija imasi veiksmų siekdama plėtoti ir remti Europos salų bendruomenių švarios energijos galimybes.

Paryžiaus susitarime pripažįstama, kad salos yra labai pažeidžiamos dėl klimato kaitos ir pernelyg priklauso nuo iškastinio kuro bei energijos importo. Europos Sąjungoje yra daugiau kaip 2 200 gyvenamųjų salų. Daugelis iš jų, nors ir turi galimybę naudotis atsinaujinančiais energijos ištekliais, pavyzdžiui, vėjo, saulės ir bangų energija, yra pernelyg priklausomos nuo brangaus iškastinio kuro importo, kad galėtų atsižvelgti į savo energijos tiekimo poreikius.

Daugelis Europos salų yra mažos izoliuotos sistemos ir mažos rinkos. Vis dėlto salos, kuriose gyvena apytiksliai 15 mln. europiečių, taikydamos naujas technologijas ir įgyvendindamos novatoriškus sprendimus gali tapti perėjimo prie švarios energijos lyderėmis.

Iš tikrųjų saloms ir salų regionams energetikos politikos srityje tenka ypatinga vieta dėl jų izoliuotumo ir galimybių išbandyti bei demonstruoti naujus sprendimus.

» Taikydamos naujas technologijas ir įgyvendindamos novatoriškus sprendimus salos gali tapti perėjimo prie švarios energijos lyderėmis. «

Imasi iniciatyvos

Pagal Energetikos sąjungos strategiją įgyvendinama iniciatyva „Švari ES salų energija“ užtikrina ilgalaikę sistemą, kurioje padedama saloms pasigaminti tvarios nebrangios energijos. Ją įgyvendinus:

- **sumažės energijos sąnaudos**, bus pagaminama gerokai daugiau atsinaujinančiosios energijos, statomi energijos kaupimo įrenginiai, o naudojantis naujausiomis technologijomis kuriamos paklausos valdymo sistemos;
- **padidės salų energetinis saugumas**, todėl sumažės jų priklausomybė nuo importo;
- **pagerės oro kokybė**, bus išmetama mažiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir daromas mažesnis poveikis natūraliai salų aplinkai; ir
- **bus sukurta daugiau darbo vietų** bei verslo galimybių, todėl padidės ekonominis salų savarankiškumas.

Iniciatyva „Švari ES salų energija“ paskelbta 2017 m. gegužės mėn. Maltoje, kurioje Europos Komisija ir 14 ES valstybių narių¹ pasirašė politinę deklaraciją. Prisijungti prie iniciatyvos taip pat buvo pakviestos kitos valstybės narės.

2018 m. įsteigtas specialus iniciatyvos sekretoriatas, teikiantis saloms išsamias gaires, kaip pradėti ir tęsti energetikos pertvarką, siekiant pereiti prie švarios energijos. Šiuo tikslu taikoma suinteresuotųjų subjektų įtraukimo metodika, padedama rengti pertvarkos darbotvarkes, stiprinami gebėjimai, teikiama techninė parama rengiant projektus ir finansų planus, užsiimama tinklaveika ir teikiamos bendruomenės kūrimo galimybės.

Po 2019 m. vasario mėn. paskelbto kvietimo buvo atrinkti 26 bandomieji projektai, kuriems numatyta teikti paramą rengiant perėjimo prie švarios energijos darbotvarkės. Per pirmąjį etapą šešios salos – **Arano** (Airija), **Creso-Lošinio** (Kroatija), **Sifno** (Graikija), **Kulatros** (Portugalija), **Salinos** (Italija) ir **La Palmos** (Ispanija) – iki 2019 m. vasaros parengs ir paskelbs savo darbotvarkes. Kitos 20 salų, esančių Airijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Kroatijoje, Italijoje, Portugalijoje, Suomijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje, tai padarys iki 2020 m. vasaros.

Šios 26 salos buvo atrinktos atsižvelgiant į jų galimybes naudojantis sekretoriato parama parengti kokybišką pertvarkos procesą. Kad per artimiausius metus būtų galima rodyti įkvepiantį pavyzdį kuo daugiau Europos salų, daug dėmesio skirta siekiant įtraukti tokias salas, kurios pasižymi įvairiomis geografinėmis sąlygomis ir aplinkybėmis.

ES finansavimas investicijoms į švarią energiją, taip pat salose, teikiamas, pavyzdžiui, pagal sanglaudos politiką, iniciatyvą „Horizontas 2020“, programą LIFE, iš Europos strateginių investicijų fondo ir pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę.

Prie konkrečių poreikių pritaikyta sanglaudos politikos parama

Iniciatyva „Švari ES salų energija“ puikiai dera su bendraisiais sanglaudos politikos tikslais užtikrinti Europos Sąjungoje ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą. Siekiant įgyvendinti energetikos sąjungą vietoje, įskaitant ES salas, labai svarbus vaidmuo tenka politikai.

¹Estija, Graikija, Ispanija, Vokietija, Danija, Prancūzija, Kroatija, Airija, Italija, Kipras, Malta, Portugalija, Švedija, Suomija.

ŠYLANTYS ATSINAUJINANTIEJI IŠTEKLIAI AGIOS EFSTRATIJUJE GRAIKIJOJE

Pagal Europos regioninės plėtros fondo lėšomis bendrai finansuojamą Graikijos Agios Efstratijo salos projektą siekiama užtikrinti, kad bent 85% salos suvartojamos energijos būtų gaunama iš vėjo ir fotovoltinėmis sistemomis pagamintų išteklių. Agios Efstratijas, kaip ir daugelis kitų nuo žemyno nutolusių Graikijos salų, nėra prijungtas prie nacionalinio elektros energijos perdavimo tinklo. Iki šiol jis naudojosi dyzeliniais valstybinės elektros energijos įmonės generatoriais. Saloje bus sukurtos vėjo ir fotovoltinės sistemos.

Didelė turbina ir fotovoltinis parkas gamins elektros energiją, o jos perteklius bus paverčiamas šilumine energija, kuri bus saugoma cistemos. Sukūrus naują šildymo tinklą, sistema tieks šilumą salos pastatams ir būstams. 2017 m. pradėta projekta, kurio biudžetą sudaro 8,5 mln. EUR, numatyta užbaigti 2022 m. (kartu atliekant bandymus). Kol kas baigti rengti teisės aktai, kuriais projektas pripažintas bandomuoju projektu, atlikti hibridinės stoties ir centralizuoto šilumos tiekimo tyrimai, o su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais surengtos konsultacijos tinklų jungčių, valdymo ir kainodaros klausimais.

Ją įgyvendinant reikia investuoti į energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiųjų išteklių energiją, pažangią energetikos infrastruktūrą, netaisus transporto sektoriaus kūrimą ir mokslinius mažo anglies dioksido kiekio išmetimo tyrimus bei inovacijas. Šios investicijos ne tik prisideda prie energetikos sąjungos tikslų ir padeda valstybėms narėms įgyvendinti ES klimato ir energijos uždavinius, bet ir yra naudingos regionų vystymuisi, konkurencingumui, augimui ir darbo vietų kūrimui, kartu mažina energijos nepriteklį ir didina energijos tiekimo saugumą. Visa tai taip pat labai naudinga saloms.

Sanglaudos politika, atsižvelgiant į jos pobūdį, teikia struktūrinį ir ilgalaikį atsaką į įvairius regionų – taip pat salų – patiriamus sunkumus. Programomis sudaromos sąlygos taikyti prie kon-

krečių poreikių pritaikytus metodus, parengtus palaikant partnerystę su pagrindiniais vietos dalyviais, ir prisitaikyti prie kintančių aplinkybių.

Kitas aspektas, kuris gali būti itin svarbus daugeliui salų, yra tas, kad pagal sanglaudos politiką ypatingas dėmesys skiriamas vieta grindžiamoms inovacijoms, remiantis pažangiosios specializacijos strategijomis. Todėl sanglaudos politika yra pagrindinė ES politika, kuria aktyviai remiama teritorinė sanglauda ir įgyvendinamos ilgalaikės investicijos geografinių ypatumų turinčiose teritorijose.

Alpių, Baltijos jūros, Dunojaus ir Adrijos bei Jonijos jūrų regionams taikomos ES makroregioninės strategijos ir Europos

teritorinio bendradarbiavimo iniciatyva INTERREG taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį toliau skatinant ir padedant spręsti su energetika susijusius klausimus, įskaitant salų keitimąsi žiniomis ir patirtimi.

Svarbi sėkmės sąlyga yra kokybiškų energetikos projektų įgyvendinimas, be kita ko, siekiant pastebimai pagerinti piliečių gyvenimą, įmonių veiklos sąlygas ir greičiau sumažinti ES salų priklausomybę nuo iškastinio kuro. Šiuo atžvilgiu gali būti labai naudinga pagal iniciatyvą „Švari ES salų energija“ vykdoma veikla. Rengiant perėjimo prie švarios energijos darbotvarkes,

stiprinant gebėjimus ir teikiant techninę paramą dalyvaujančiosioms saloms, taip pat keičiantis patirtimi ir idėjomis galėtų būti veiksmingai skatinama sukurti kokybiškų projektų rinkinį, kuriam būtų galima taikyti bendrą sanglaudos politikos finansavimą.

Pavyzdžiui, Ispanijos **Menorka** toliau stengiasi tobulinti ir atnaujinti savo 2030 m. priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo strategiją ir gaus paramos iš sekretoriato kaip vienas iš bandomųjų pirmiau minėtų regionų. Priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo strategija yra gerokai pažengusi. Ja siekiama iki 2030 m. užtikrinti, kad gaminant energiją nau-

PERĖJIMAS PRIE ŠVARESNIŲ TRANSPORTO GOTLANDE, ŠVEDIJA

Vykdamas Europos regioninės plėtros fondo lėšomis bendrai finansuojamą projektą „Tvarus transportas“, Gotlando saloje siekiama padidinti energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Konkrečiai daugiausia dėmesio bus skiriama nacionaliniam tikslui – iki 2030 m. Švedijos transporto sektoriaus poveikį klimatui sumažinti 70%. Į šį projektą stengiamasi įtraukti tiesiogiai kelių transporto srityje arba su pramonės arba statybos procesams naudojamomis susijusiomis mašinomis dirbančias MVĮ. Rengiant paskaitas,

praktinius seminarus ir konsultuojant energijos vartojimo efektyvumo klausimais, šioms įmonėms siekiama padėti gerinti darbą, kuriuo didinamas energijos vartojimo efektyvumas. Pagal kitą projekto kryptį daug dėmesio skiriama platesniam naudojimuisi viešuoju transportu, įskaitant geresnius įvairiarūšio judumo sprendimus. Bendrą šio 2018–2021 m. vykdomo projekto biudžetą sudaro apie 1 mln. EUR. Ilgainiui pagal projektą „Tvarus transportas“ siekiama padidinti energijos vartojimo efektyvumą bei naudojimąsi atsinaujinančiąja energija ir taip padėti saloje sumažinti transporto poveikį klimatui.

<https://klimatsynk.se/projektportfoljer/hallbara-transporter/hallbara-transporter.html>

SICILIJOS IR MALTOS BENDRADARBIAVIMAS SIEKIANT ĮVEIKTI ATSINAUJINANČIOSIOS ENERGIJOS TRŪKUMĄ

Vykdam Europos regioninės plėtros fondo lėšomis bendrai finansuojamą projektą „Atsinaujinančiosios energijos scenarijai salose“, nustatytos bendros strategijos, pagal kurias Sicilija ir Malta galėtų įveikti atotrūkį nuo atsinaujinančiosios energijos naudojimo Europoje vidurkio ir kurios paskatintų technologijų perdavimą bei dalijimąsi gerąja patirtimi. Be to, imtasi priemonių, siekiant palyginti ir įvertinti energetikos strategijas aplinkos, socialiniu ir ekonominiu požiūriais, ir nustatyti bei įgyvendinti didesnės atsinaujinančiųjų išteklių sklaidos veiksmų planą.

Vykdam projektą sukurta su atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimu susieta aplinkos, socialinių ir ekonominių duomenų bazė ir atsinaujinančiosios energijos atlasas, kuriame pažymėti įrenginiai ir geroji patirtis Maltos teritorijoje ir Sicilijos Agri-džento bei Ragūzos provincijose. Gerąja patirtimi keistasi ir ji skleista taip pat per dvi atsinaujinančiosios energijos išvykas, per kurias universitetų studentams ir mokslo darbuotojams buvo pristatyti svarbiausi atsinaujinančiosios energijos gamybos įrenginiai. Atsinaujinančiosios energijos įgyvendinimo strategijos taip pat rengtos per energetikos forumą, plenarinės sesijos metu surengtą praktinį seminarą ir keturiose suinteresuotųjų subjektų grupėse su verslininkais, inžinieriais, politikais bei piliečiais. Galiausiai kiekvienoje teritorijoje buvo įsteigtas tarpvalstybinius partnerius siejantis ryšių palaikymo atsinaujinančiosios energijos klausimais tinklas, informuojantis ir didinantis informuotumą apie atsinaujinančiąją energiją. Projektas vykdytas 2011–2012 m. Bendras jo biudžetas siekė 0,6 mln. EUR.

<https://bit.ly/2TLqZ76>

dojamų atsinaujinančiųjų išteklių dalis siektų 85 %, taip pat labai sumažinti iškastinio kuro naudojimą ir elektrifikuoti transportą bei pastatus. Taip pat būtų taikomas išsamus priemonių rinkinys, kuriuo elektros energijos sistema būtų pritaikoma prie tokios didelės atsinaujinančiosios energijos dalies, įskaitant energijos saugojimą akumuliatoriuose. Šia strategija taip pat siekiama užtikrinti įvairius papildomus pranašumus, įskaitant tiekimo saugumą, socialinį dalyvavimą, naudą vietos ekonomikai ir darbo vietas, aplinkos tvarumą ir integraciją į salos kraštovaizdį bei paveldą, nes Menorka yra UNESCO biosferos rezervatas.

Komisija taip pat remia pastangas tiesiogiai, dalyvaudama diskusijose apie tai, kaip paskatinti strategijos įgyvendinimą, kuo geriau pasinaudoti esamu ES finansavimu, įskaitant Europos regioninės plėtros fondą, ir paskatinti privačias investicijas. Remiant šį darbą, 2019 m. sausio mėn. buvo surengtas bendras Komisijos Regioninės ir miestų politikos ir Energetikos generalinių direktoratų atstovų vizitas. Mainai bus tęsiami ir toliau.

Sanglaudos politika yra vienas iš svarbiausių atokiausiems regionams skirtų energetikos pertvarkos finansavimo šaltinių. Atsižvelgiant į 2017 m. spalio mėn. priimtame komunikate, kuriuo nustatyta atokiausiems regionams skirta strategija, prisiimta įsipareigojimą ES ir tarptautiniu lygmeniu įgyvendinant iniciatyvą „Švari ES salų energija“ skleisti gerąją šių regionų patirtį, įgyvendinant šią iniciatyvą šiems regionams tenka svarbus vaidmuo.

Pavyzdžiui, pirmininkaudamos atokiausių regionų vadovų konferencijai, **Kanarų salos** surengė antrąjį Švarios ES salų energijos forumą, per kurį visi atokiausi regionai galėjo pristatyti energetikos srityje sukauptą gerąją patirtį. Kitas pavyzdys – La Reunjono sala, kuri, siekdama paspartinti savo energetikos pertvarką, kartu su Komisijos ir Prancūzijos nacionalinės administracijos atstovais išbandė naują komunikate pristatytą valdymo priemonę.

Investicijos į energetikos pertvarką

Dėl ateities pažymėtina, kad Komisijos pasiūlyme dėl sanglaudos politikos per kitą 2021–2027 m. finansavimo laikotarpį siūloma atkreipti dėmesį į prioritetus, kurie padės Europai išlikti konkurencinga ir prisitaikyti prie globalizacijos bei technologinių pokyčių, įskaitant su perėjimu prie švarios energijos susijusius sunkumus.

Kad būtų galima paskatinti pereiti prie švarios ir sąžiningos energijos, didelės sumos būtinais reikės sutelkti politiniam tikslui užtikrinti žalesnę mažo anglies dioksido kiekio Europą, įskaitant investicijas į energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiąją energiją, pažangias energetikos sistemas ir tinklus bei saugojimą vietos lygmeniu.

Be to, pasiūlyme nurodyta didelė parama siekiant padėti įveikti su struktūriniais pokyčiais, pavyzdžiui, perėjimu prie švarios energijos, susijusius sunkumus. Ji apima paramą ekonomikos įvairinimui, pavyzdžiui, paramą MVĮ, verslo inkubatoriams, inovacijoms ir pramonės atstovų bei mokslininkų bendradarbiavimui, gebėjimų stiprinimui ir įgūdžiams, taip pat tvariam transportui ir socialinei įtraukčiai.

Visomis šiomis priemonėmis sanglaudos politika padeda valstybėms narėms ir regionams, įskaitant salas, tikslingai ir atsižvelgiant į konkrečius poreikius numatyti ir valdyti su perėjimu prie švarios energijos susijusius padarinius ir įveikti kitus dabartinius sunkumus. Dėl skirtingų vietos aplinkybių dažnai negalima taikyti vieno visiems tinkančio sprendimo ir parama turi būti grindžiama vieta, teikiama integruotai atsižvelgiant į vietos poreikius. Sanglaudos politika gali remti dideles pastangas skatinti įvairinimą ir perėjimą į aukštesnės vertės grandinės dalį ES regionuose, ypač remiantis savo pažangiosios specializacijos strategijomis.

Rengiantis naujosios kartos sanglaudos politikos programoms, 2019 m. Europos semestro šalims skirtose ataskaitose ir specialiame jų priede dėl su 2021–2027 m. sanglaudos politikos finansavimu susijusių investicijų gairių, jei buvo tinkama, atkreiptas dėmesys į švarios energijos svarbą saloms.

Visos ES salos raginamos išsiaiškinti visas esamas galimybes gauti sanglaudos politikos paramą, kad dabartiniu ir kitu laikotarpiu galėtų sumažinti savo priklausomybę nuo iškastinio kuro. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://europa.eu/!Cq49rt>

<https://euislands.eu/clean-energy-islands-start>

Geografinis nepasitenkinimo Europos Sąjunga paplitimas

Artėjant kitiems gegužės 23–26 d. vyksiantiems Europos Parlamento rinkimams, vis didesnę susirūpinimą kelia didėjantis nusivylimas Europos Sąjunga. Pirmajame žurnalo *Panorama* straipsnyje apie balsavimą prieš ES atkreipiame dėmesį į kai kurias piliečių nepasitikėjimo ES ir nacionaline valdžia priežastis.

Per pastarąjį dešimtmetį Europos Sąjungai priešiškos partijos visoje ES surinko dvigubai daugiau balsų. 28 ES valstybėse narėse ES integracijai besipriešinančių arba labai besipriešinančių partijų, kaip apibrėžta „Chapel Hill“ ekspertų tyrimo dokumente¹, per nacionalinius rinkimus gautų balsų dalis padidėjo nuo 9% 2008 m. iki 18% 2018 m.

Tai lėmė ne pasikeitusi padėtis keliose didelėse valstybėse narėse. Europos Sąjungai priešišku partijų surinktų balsų nuo 2008 m. padaugėjo pusėje valstybių narių. Dešimtyje valstybių

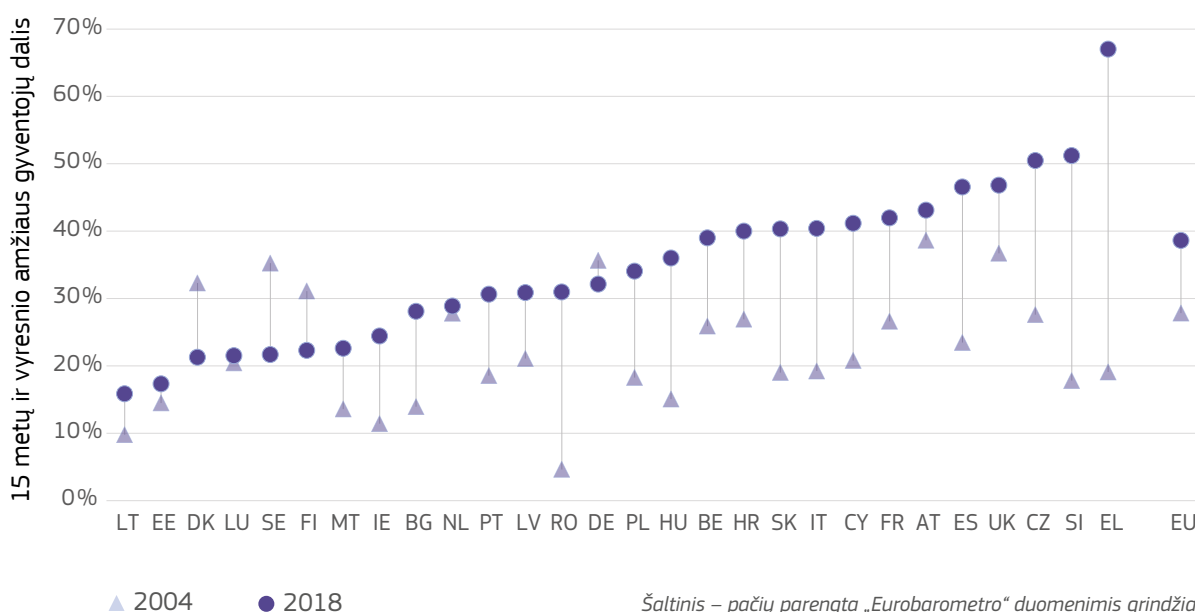
narių jų skaičius padidėjo daugiau kaip 10 procentinių punktų. Šis staigus padidėjimas taip pat gali turėti įtakos 2019 m. gegužės mėn. vyksiantiems Europos rinkimams.

ES priešišku partijų iškilimas atitinka didėjantį nusivylimą Europos Sąjunga. Europos Sąjunga linkusių nepasitikėti ES gyventojų dalis padidėjo nuo 29% 2008 m. iki rekordinių 47% 2013 m., bet 2018 m. šiek tiek sumažėjo iki 39%. Per pastarąjį dešimtmetį Europos Sąjunga linkusių nepasitikėti žmonių skaičius padidėjo 21 iš 28 valstybių narių. Dvylikoje valstybių narių jų skaičius padidėjo daugiau kaip 10 procentinių punktų, o trijose valstybėse narėse – Čekijoje, Graikijoje ir Slovėnijoje – 2018 m. Europos Sąjunga buvo linkę nepasitikėti dauguma gyventojų.

Nepasitikėjimas nacionaliniu lygmeniu

Didelis nepasitikėjimas būdingas ne vien Europos Sąjungai. Žmonės dažnai nepasitikėti ir nacionaline valdžia. Dvylikoje valstybių narių nacionaline valdžia nepasitikėti dauguma gyventojų. Nacionaline valdžia beveik visose valstybėse narėse nepasitikima labiau

Europos Sąjunga linkusių nepasitikėti gyventojų dalis 2004–2018 m.

Šaltinis – pačių parengta „Eurobarometro“ duomenimis grindžiama informacija.

¹<https://www.chesdata.eu/>

nei visa ES. Vis dėlto nepasitikėjimu nacionaline valdžia retai kada naudojama siekiant suskaidyti šalį, o nepasitikėjimą Europos Sąjunga daugelis partijų nurodo kaip argumentą, kodėl reikėtų labai mažinti ES vaidmenį arba iš Sąjungos pasitraukti.

Siekiant suprasti, kodėl žmonės balsuoja už ES integracijai priešiškas partijas, buvo renkami balsai, kurie per paskiausius nacionalinius rinkimus buvo atiduoti daugiau kaip 63 000 rinkimų apygardų 28 ES valstybėse narėse. Šia veikla, remiantis populizmo Europoje ir JAV tyrimais, siekta išsiaiškinti, ar tie patys veiksniai yra susiję su balsavimu prieš ES.

Populizmo tyrimų rezultatai rodo kelias individualias ypatybes. Už populistus labiau linkę balsuoti darbininkų klasei priklausantys vyresniojo amžiaus rinkėjai vyrai, gaunantys nedideles pajamas ir turintys nepakankamai gebėjimų, kad galėtų priimti modernios ekonomikos iššūkius. Taip pat matyti, kad už populistus labiau linksta balsuoti mažesni miestai, kaimo vietovės ir nuosmukį patiriančios vietovės.

Populizmas ir priešiškus ES integracijai, nors tarpusavyje labai susiję, yra du skirtingi dalykai. „Chapel Hill“ ekspertų tyrimo dokumente nurodyta, kurios partijos labai plačiai remiasi antielitine ir prieš privilegijuotuosius visuomenės sluoksnius nukreipta retorika – pagrindine populizmo ypatybe. Tokią retoriką vartojančios partijos ne visada priešinasi ES integracijai. Pavyzdžiui, Ispanijos partija „Podemos“ vartoja daug antielitinės retorikos, bet yra iš dalies už ES integraciją.

Kitos ES integracijai iš dalies priešiškos partijos, pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės „Conservatives“ arba Nyderlandų „Christen Unie“, antielitinės retorikos nevartoja.

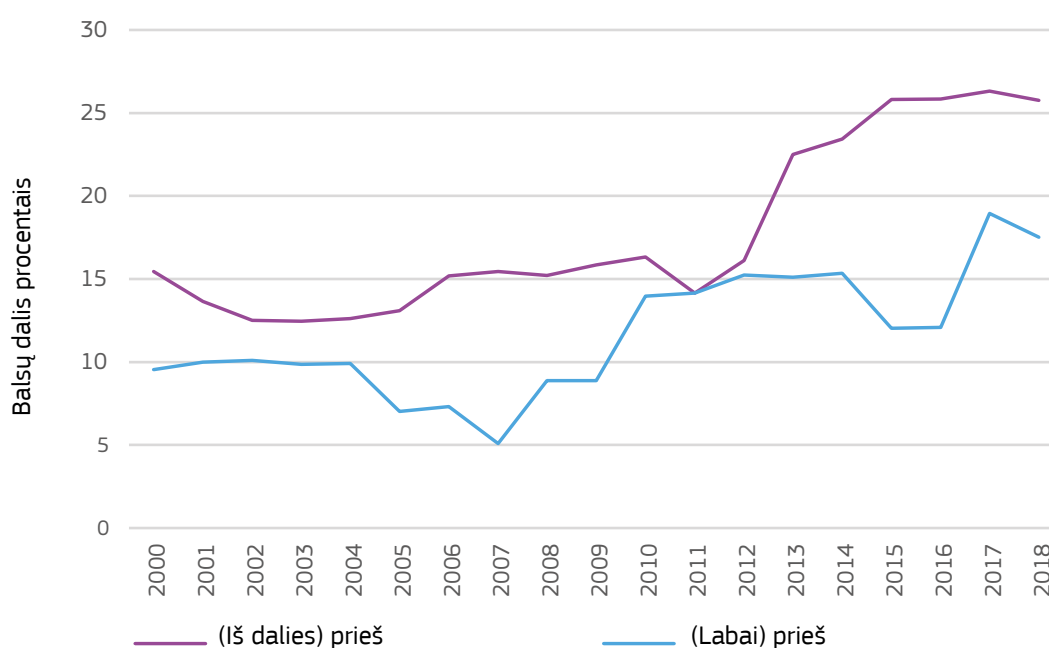
Daugelis populistinio balsavimo skatinimo veiksnių taip pat skatina balsavimą prieš ES. Už ES integracijai besipriešinančias arba smarkiai besipriešinančias partijas dažniau balsuojama tose vietovėse, kurios išgyvena ilgalaikį ekonomikos nuosmukį, kuriose yra žemas užimtumo lygis, gyvena nedidelė dalis trečiųjų išilavinimą įgijusių žmonių ir yra daugiau vyresnio nei 65 metų amžiaus žmonių.

Susirūpinimas dėl ateities

Labiausiai nustebino ekonominio išsivystymo lygio poveikis: regionuose, kuriuose vienam gyventojui tenka didesnis BVP, už ES priešiškas partijas balsuoja daugiau žmonių. Kadangi vietovėse, kuriose žmonės gauna mažas pajamas, daugiau balsuojama už populistus, buvo manyta, kad mažesnis BVP vienam gyventojui skatina balsuoti prieš ES. Vis dėlto prieš ES balsuojama ne neturtingiausiose vietovėse, bet tose vietovėse, kurioms anksčiau sekdavosi geriau, bet kurios dabar, palyginti su kitomis šalies vietovėmis, patiria nuosmukį. Šioms vietovėms galbūt trūksta gebėjimų ir pramonės, kad galėtų klestėti labiau į inovacijas ir technologijas orientuotoje ekonomikoje. Todėl šių bendruomenių gyventojai yra susirūpinę dėl savo vietovės ateities.

2000–2018 m. 28 ES valstybėse narėse ES priešiškomis partijoms atiduotų balsų dalis

Šaltinis – pačių parengta CHES duomenimis ir nacionaliniais ištekliais grindžiama informacija.

Tai patvirtina faktas, kad prieš ES taip pat labiau linkstama balsuoti tose vietovėse, kuriose mažėja pramonės sektoriaus darbo vietų dalis. Palyginti didelio BVP vienam gyventojui ir ilgalaikio ekonomikos nuosmukio derinys gali būti itin palanki dirva nepasitenkinimui ir net neapykantai. Kai kurios populistinės politinės partijos aiškiai nusitaikė į buvusius pramonės rajonus, nes pagrįstai tikėjosi ten surinkti daugiau balsų.

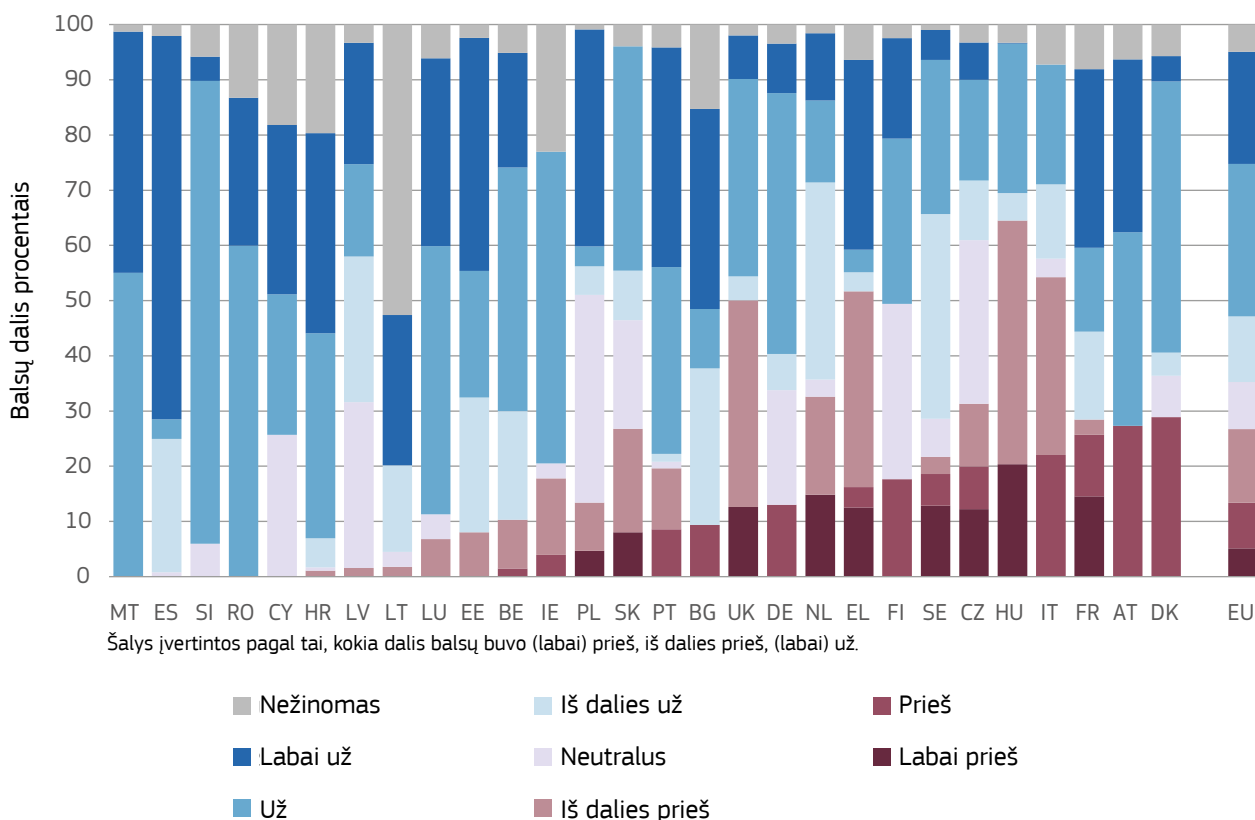
Kitas nustebinęs faktas buvo tas, kad gyventojų skaičiaus mažėjimas ir užimtumo mažėjimas balsavimą prieš ES ne didino, bet mažino, o grynoji migracija balsavimui prieš ES darė nedidelį poveikį arba visai jo nedarė.

Būsimoose žurnalo *Panorama* numeriuose skelbsime straipsnius, kuriuose išsamiau nagrinėsime skurdo, demografijos, migracijos ir ES politikos poveikį. ■

Daugiau informacijos apie geografinį nepasitenkinimo Europos Sąjunga paplitimą rasite straipsnyje ir sąveikiuosiuose žemėlapiuose adresu

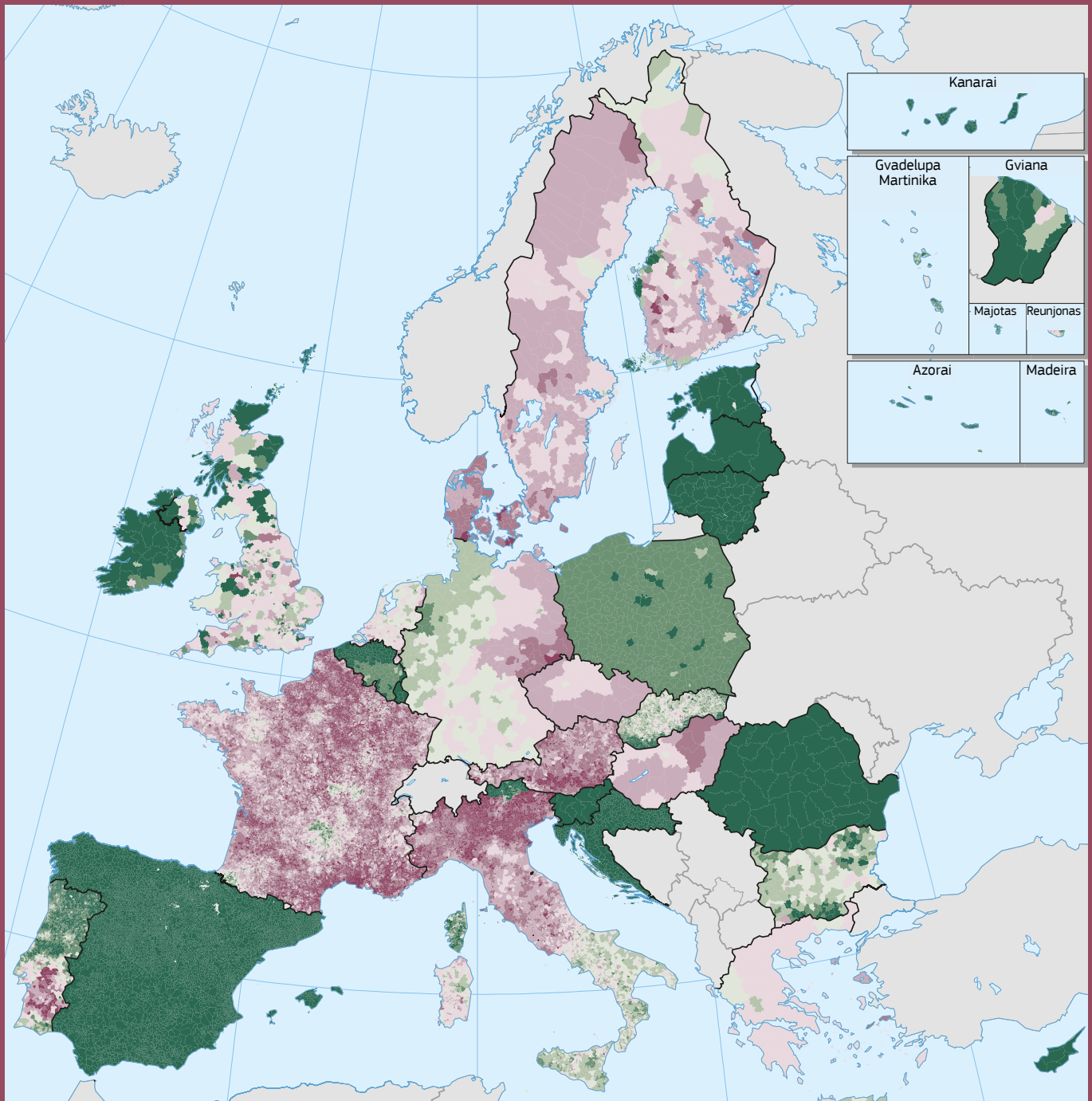
https://ec.europa.eu/regional_policy/mapapps/elections/EUdiscontent.html

Balsai pagal partijų požiūrį į ES integraciją 2013–2018 m.

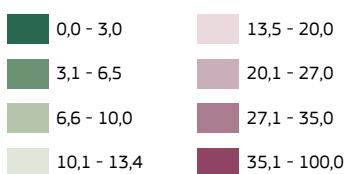
Šaltinis – pačių parengta CHES duomenimis ir nacionaliniais išteklių grindžiama informacija.

Europos integracijai besipriešinančioms arba labai besipriešinančioms partijoms atiduotų balsų dalis (2013–2018 m.)

0 500 km

Procentinė galiojančių balsų dalis

Šaltiniai: nacionalinės institucijos, CLEA, 2014 m. ir 2017 m. „Chapel Hill“ ekspertų tyrimai, „Eurogeographics“, Regioninės ir miestų politikos GD.

2018 m.: IT

2017 m.: BG, CZ, DE, FR, MT, NL, AT

2016 m.: IE, ES, HR, CY, LT, RO, SK

2015 m.: DK, EE, EL, PL, PT, FI, UK

2014 m.: BE, LV, HU, SI, SE

2013 m.: LU

ES 28 vidurkis – 13,4%

© Administracinių sienų asociacija „EuroGeographics“

ŽINIASKLAIDOS PROGRAMA „YOUTH4REGIONS“

Žiniasklaidos programa „Youth4Regions“ remia kitos kartos žurnalistų, besispecializuojančių regioninės politikos srityse, mokymąsi. Šie jauni europiečiai raginami skleisti informaciją apie ES finansuojamus projektus.

Pateikiame paskutinius du jauniems žurnalistams skirtą tinklaraščių konkursą YOUTH4REGIONS laimėjusius tekstus.

Įvairiapusė parama jauniems pabėgėliams Flandrijoje

Šiuo metu Paula studiuoja žurnalistiką Valjadolide, Ispanijoje. Ji labai domisi socialiniais klausimais ir norėtų pasi-

rinkti tarptautinės žurnalistikos specializaciją. Susidomėjimu kultūra ji taip pat dalijasi savo tinklaraštyje (lavozaticedida.com) rašydama knygų apžvalgas.

Pagal Antverpene (Belgija) vykdomą projektą CURANT jauni 17–22 metų amžiaus jaunuoliai priimami gyventi šalia vietinių to paties amžiaus gyventojų – taip jiems siekiama padėti geriau integruotis. Atsikėlus ryte pusryčiauti su buto draugu nėra nieko neįprasta Anverpene gyvenančiam flamandui, jei šis draugas nebūtų vienas iš daugelio kasmet į Belgiją atvykstančių pabėgėlių.

Pagal ES projektą CURANT užmegztos 66 partnerystės tarp vietos gyventojų ir iš savo šalių priverstų bėgti žmonių, šiuo atveju 17–22 metų amžiaus jaunuolių. Pabėgėliai ir jų „bičiuliai“ kas mėnesį gauna po 250 EUR ir gyvena dviviečiuose apartamentuose arba namuose, kuriuose yra vietos šešiolikai žmonių. Iki šiol pagal projektą CURANT pagerinti savo padėtį padėta 66 pabėgėliams, o iki projekto pabaigos (2020 m.) jų skaičius turėtų siekti bent 75.

Bet tai ne vien vieta nakvynei. Vietos gyventojų ir pabėgėlių santykiai grindžiami integracija į visuomenę, todėl rengiami prie konkrečių aplinkybių pritaikyti kursai ir teikiami švietimo bei

„ Vietos gyventojų ir pabėgėlių santykiai grindžiami integracija į visuomenę per kursus, švietimą ir mokymą. “

mokymo pasiūlymai, o teisinis globėjas tampa naujuoju angelu sargu. Jauniems pabėgėliams į porą skiriami draugai prieš tai atidžiai atrenkami, nes abu jaunuoliai turi gerai sutarti.

Be kita ko, mokoma olandų kalbos, kuria kalbama šioje vietoje, ieškoma darbo arba kuriamas socialinis tinklas. Tai labai svarbūs pamatai, norint pradėti naują gyvenimą arba toliau gyventi geresnėmis sąlygomis. Visi dalyviai taip pat gali naudotis socialinių darbuotojų pagalba; pavyzdžiui, pabėgėliai gauna tokią pagalbą, kuria naudojantis jiems lengviau tapti nepriklausomiems, psichologinę pagalbą ir patarimų integracijos bei karjeros klausimais.

Projektas CURANT remia šią pažeidžiamiausią jaunų pabėgėlių grupę. Iki 18 metų amžiaus jie gali gauti finansinę paramą, lankyti integracijos kursus ir turėti teisinį globėją, bet sulaukus pilnametystės ši pagalba nebeteikiama. Trūkstant išteklių, švietimo galimybių ir darbo, daugiau jaunimo gyvena skurdžiose vietovėse ir ilgam tampa priklausomi nuo socialinės paramos. 2016 m. išmokas Antverpene gavo 378 nelydimi

17–22 metų amžiaus jaunuoliai. Jų galbūt nebūtų tiek daug, jei šiame mažame mieste neapsistotų trečdalis į Flandriją atvykstančių pabėgėlių.

Vykdyti projekto CURANT nebūtų įmanoma, jei jo nekoordinuotų Antverpeno socialinės gerovės departamentas – už būsto suteikimą atsakinga viešoji įstaiga – ir Antverpeno universiteto Migracijos ir tarpkultūrinių studijų centras, kuris vertina bendro gyvenimo būstuose poveikį ir padeda suteikti galių pabėgėliams. Iš kitų projekto partnerių būtų galima paminėti nevyriausybinės organizacijas „JES vzw“, „Vormingplus Antwerpen“, „Solentra“ ir „Atlas Inburgering en Integratie“.

Projekto biudžetą sudaro iš viso 6 mln. EUR, beveik 5 mln. EUR – iš Europos regioninės plėtros fondo. ■

Kaip kuo geriau pasinaudoti galimybėmis šalia namų

„Naudodamasis ES pagalba, savo galimybes gali išnaudoti niekur neišvažiuodamas. Gali likti namie ir padėti savo regionui.“

Magdalena yra baigusi kalbos ir žurnalistikos studijas, o dabar studijuoja lenkų kalbą ir literatūrą Katovicuose. Ji taip pat rašo socialinėms NVO ir moko anglų kalbos.

Manai, kad reikės išvykti? Kaip skeptiškas mažame pasienio kaimelyje gyvenantis paauglys galbūt nematai ypatingų galimybių tobulėti savo regione. Lenkijoje? Bet tada reikėtų persikraustyti. Vokietijoje? Galbūt, bet nesinori emigruoti. Atrodo, čia baigsi mokyklą, tada išvažiuosi iš savo regiono ten, kur geriau. O kaip kitaip? Taip jau yra.

Tačiau ne visai taip. Galiu patikinti, kad ES nesiekia paversti nepopuliarius regionus dykvietėmis, o stiprią darbo rinką sukurti tik keliose vietose. ES yra lyg organizmas, kurį sudaro sujungti regionai arba „mažosios gimtinės“. Kuriai nors daliai susilpnėjus, turime stengtis ją sustiprinti. Štai kodėl nereikia išvažiuoti.

Galbūt turėtum pasidomėti ES finansavimu ir sužinoti, kas vyksta. Vokietis pasakytų: *Karriere ohne Grenzen* ... arba galbūt „Informacija apie tarpvalstybinės karjeros galimybes Saksonijoje ir Žemutinėje Silezijoje“. Skamba nuobodžiai? Tikrai ne! Šis 2010 m. rugsėjo mėn. pradėtas projektas rodo slypintį tokių pasienio regionų, kaip Nysa, potencialą. Pavadinime nurodyta strategija, kurią 2007–2013 m. įgyvendino mokytojai, švietimo sistemos darbuotojai, vietos verslininkai (iš Lenkijos ir Vokietijos) ir jaunimas, siekdami sukurti galimybes ir pasidalyti priemonėmis bei žiniomis apie geros darbo vietos paiešką. Per

šį laikotarpį jaunuoliai (taip pat iš Čekijos) ir suaugusieji dalyvavo daugelyje praktinių seminarų ir parodė, kad įsidarbinti galima visai čia pat! Naudodamasi ES pagalba, Lenkija ir Vokietija rengė susitikimus ir diskusijas, kad būtų lengviau siekti karjeros.

Taigi, kas toliau? Pasibaigus projektui, komanda paskelbė vadovą apie galimybes Aukštutinėje Silezijoje ir Saksonijoje. Kodėl to nedaro kitos šalys? Labai dažnai manome galintys susitvarkyti vieni patys. Tačiau kartais mums reikia pagalbos iš žmonių, kurie yra labiau patyrę nei mes. O mes galime dalytis savo žiniomis su jais – tai vadinama sinergija. Kaip sakė projekto koordinatojus Ralf Ostrowski: „Ši sinergija padeda atkreipti dėmesį į įsidarbinimo galimybes šiame regione ir gerina vietos jaunimo galimybes siekti karjeros neišvykstant.“

Taigi, šiame regione nėra taip blogai. Į šį projektą investuota iš viso 618 597 EUR, daugiausia iš ES. Koks matomas šio finansavimo poveikis? Pirmiausia jauni žmonės pagaliau gali rasti jų poreikius atitinkantį darbą. Zgoželeco arba Gerlice verslo inkubatoriuose verslininkai gali rasti instrukcijų ir informacinių lapelių, taip pat kvalifikuotų darbuotojų, galinčių jiems patarti karjeros klausimais. Nysos regiono mokiniai ir studentai lankėsi darbo vietose ir dalyvavo seminaruose. Todėl dabar mokyklose ir universitetuose gali rasti informacijos apie tai, kaip gerai pasirodyti per pokalbį arba parašyti savo pirmąjį CV.

Taigi, dabar žinai! Naudodamasis ES pagalba, savo galimybes gali išnaudoti niekur neišvažiuodamas. Gali likti gimtinėje ir padėti savo regionui, todėl ženklai pro duris ir kurk! ■

*Vokietijos pasienio postas Gerlice.
Miestas, padalytas tarp Vokietijos ir Lenkijos*

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia, „Waidhaus“ ir senamiesčio tiltas Gerlice, Vokietija

Estijos televizijos kampanija pristato ES finansuojamus projektus

Estijos visuomeninis transliuotojas ERR praėjusi rudenį parodė keletą televizijos laidų, kuriose daugiausia dėmesio skirta struktūrinių fondų poveikiui vietos bendruomenėms ir ekonomikai. Estijos vadovaujančioji institucija padėjo parengti kampaniją, kad ES sanglaudos politikos laimėjimai būtų pristatyti įdomiai ir informatyviai.

1 6 epizodų televizijos serialas „Kelionė per Estiją“ buvo rodoma žiūrovams patogiausiu laiku – penktadienio vakarais nuo 20 val. Iš viso programoje buvo pristatyta 90 bendrai finansuojamų projektų (įskaitant 90% ES struktūrinių fondų lėšomis ir 10% Norvegijos dotacijomis finansuotų projektų). Kiekvienas epizodas buvo skirtas vienai Estijos apskrīčiai, ir buvo parengta apibendrinanti baigiamoji laida, transliuota 2018 m. gruodžio mėn.

Laidas vedė vienas populiariausių šalies muzikantų Ivo Linna, o gerai žinoma aktorė Liisa Pulk pristatė vaizdo reportažus apie aptariamus projektus; kiekvienas reportažas truko apie tris su puse minutės. Laidose ne tik pasirodydavo dainininkai ir įžymybės, bet ir vykdavo neformali viktorina, kurios metu viešieji asmenys atsakydavo į klausimus apie projektus.

Platus užmojis

Rengiant kampaniją reikėjo kruopščiai planuoti ir imtis komandinio darbo. Vadovaujančioji institucija koordinuoja struktūrinių fondų ryšių tinklą, kurį sudaro viešųjų ryšių specialistai iš organizacijų, įgyvendinančių ES finansavimą Estijoje. Būtent ši grupė pateikė idėją rodyti visą laidų sezoną, o ne vieną laidą, kad tokiu būdu būtų padarytas didelis poveikis auditorijai.

„Kai priėmėme šį sprendimą, susitikome su trimis įtakingiausiais Estijos televizijos kanalais, kad aptartume koncepcijas ir išgirstume jų idėjas apie galimą laidos formatą“, – paaiškina Estijos vadovaujančiosios institucijos vyriausioji SF horizontalių mokymų ir ryšių specialistė Triin Nolo. – Paskui parengėme pasiūlymų laidai kurti konkursą, po kurio pradėjome bendradarbiauti su ERR.“

T. Nolo teigimu, pagrindinis proceso aspektas buvo išsamaus pasiūlymų konkurso rengimas, kad televizijos bendrovė tiksliai žinotų, ko reikalaujama tokiais klausimais kaip formatas, transliavimo trukmė, turinio balansas, logotipų naudojimas ir reklamos pertraukų skaičius. Pasiūlymų konkurse taip pat buvo numatyta nuostata, kad programos būtų galima peržiūrėti dar kartą, pavyzdžiui, internetu.

Projektų atranka buvo didžiulė užduotis, nes buvo apsvartyta daugiau nei 400 pasiūlymų, kol buvo atrinktas galutinis variantas. Šalies įgyvendinančiosios agentūros ir tarpinės įstaigos pateikė televizijos bendrovei projektų sąrašą. Buvo siekiama parodyti žiūrovams platų ES finansuojamų klausimų spektrą – nuo užimtumo mokymų ir paramos įmonėms iki didelių statybos darbų ir mokslo naujovių rėmimo.

„... esame įsitikinę, kad pasiekėme savo tikslą – didinti informuotumą ir sukurti teigiamą įvaizdį Estijos visuomenėje apie ES struktūrinius fondus ir jų remiamus projektus.“

Informavimas ir pramogos

Liisa Pulk pristatė projektus ir apklausė pagrindinius veikėjus, įskaitant naudos gavėjus, projektų koordinatorius ir paslaugų vartotojus. Vienas iš

svarbiausių reportažų buvo apsilankymas Estijos muzikos akademijos naujojoje koncertų salėje, pastatytoje gavus finansinę paramą iš Europos regioninės plėtros fondo.

Pranešėja taip pat lankėsi įmonėje, kuri gavo finansavimą, kad sukurtų naują nosies purškalą, kuriame naudojamas garsus

Filmavimo aikštelė rengiantis filmuoti laidą

Ivo Linna filmavimo metu

Dvi jaunos estų dainininkės Tuuli Rand bei Teele Viira ir aktorė Piret Rauk programos „Saaremaa“ filmavimo aikštelėje

Liisa Pulk moja mūsų Eurovizijos dainų konkurso dalyviui Jūri Pootsman, besifilmuojančiam Raplos apskrīčiai skirtai laidai

mineralinis vanduo iš Verskos šalies pietryčiuose. Be to, apsilankius Estijos aviacijos akademijoje buvo pristatytas moderniausias sraigtasparnio simulatorius, o reportaže iš istorinės Mulgimaa srities buvo atkreiptas dėmesys į ES paramą kuriant technologijų mokymo centrą.

Estijos žiūrovai pamėgo šias laidas: jos kiekvieną savaitę patekdavo į žiūrimiausių laidų pirmąjį dešimtuką, o kartą pasiekė net ketvirtąją reitingo vietą. Tai prilygsta maždaug 110 000–130 000 žiūrovų per savaitę – apie 9–10% gyventojų.

„Įvertinsime kampanijos poveikį, kai vėliau atliksime metinę informuotumo apžvalgą. Atsižvelgdami į tai, kad laidų žiūrovų auditorijos statistikos duomenys buvo stebėtinai dideli, esame įsitikinę, kad pasiekėme savo tikslą – didinti informuotumą ir sukurti teigiamą įvaizdį Estijos visuomenėje apie ES struktūrinius fondus ir jų remiamus projektus“, – priduria T. Nolo.

Imkitės drąsių idėjų

Dabar Estijos ES finansavimo komanda planuoja remtis kampanijos sėkme ir 2019 m. surengti keletą papildomų renginių.

Gegužės 9 d. šalis švenčia ES dieną, per kurią paskelbiama renginių visoje Estijoje savaitė.

„Norėdami pažymėti 15 metų Estijos narystę ES, kartu su Europos Parlamento biuru Estijoje gegužės mėnesį surengsime kelionę per visą šalį, kurios metu transliuosime tiesioginę TV laidą su Ivo Linna ir jo grupe“, – sako T. Nolo. – Šįkart į viktorinos klausimus atsakys vietos kandidatai į Europos Parlamentą“.

Panašias kampanijas savo regionuose kuriantiems kolegoms T. Nolo pateikia šiuos patarimus: „Būkite drąsūs ir ryžtingi, nes geras idėjas nelengva pasiekti. Surinkite gerą komandą ir kartu ieškokite geriausio sprendimo. Pasitikėkite savo televizijos kanalu, bet ir toliau dalyvaukite visame procese ir priminkite jiems, kad svarbu didžiausią dėmesį laidoje skirti struktūriniam fondams.“

DAUGIAU INFORMACIJOS

„Kelionė per Estiją“ TV kanalas:

<https://etv.err.ee/895572/reis-umber-eesti-15-16>

Geros naujienos Portugalijai ... ir būsimoms ES investicijoms

Vidurio Portugalijoje stovintis Alkobasos vienuolynas yra UNESCO pasaulio paveldo vietovė

2018 m. lapkričio mėn. per sąžiningumo paktų suinteresuotųjų subjektų renginį „Kartu švarių pirkimų link. Nauji pokyčiai ir tolesnė veikla“ pristatyti keli svarbūs projekto rezultatai, pasidalyta įgyta patirtimi ir aptarti būsimi uždaviniai.

Paskutinis sąžiningumo paktas oficialiai pasirašytas Portugalijoje. Jis skatins skaidrumą ir veiksmingumą vykdant ES lėšomis finansuojamą projektą, per kurį siekiama atkurti ir išsaugoti Alkobasos vienuolyną. Šis vienuolynas – tai vienas iš šalies viduramžių istorijos ir architektūros lobių ir vienas iš įtakingiausių cistersų centrų Iberijos pusiasalyje ir visoje Europoje.

Portugalijos Vyriausybės Kultūros paveldo generaliniam direktoratui „Transparency International“ Portugalijos skyrius padės užtikrinti, kad vykdant projektą, kurio vertė siekia apie 1 mln. EUR, būtų pasiekti jo tikslai ir kad gyventojai būtų toliau informuojami apie darbą bei įtraukiami į jo stebėseną.

Alkobasos vienuolynas, kurio kai kurios konstrukcijos dalys yra išlikusios iš XII a., yra išsaugojęs daug viduramžių bruožų. Dėl unikalios savo istorijos šis statinys buvo pripažintas UNESCO pasaulio kultūros paveldo vietove. Alkobasa sulaukia daug turistų, todėl darbai padės apsaugoti sudėtingas pastato konstrukcijas, įskaitant garsius karaliaus Pedro I ir Inês de Castro

antkapius, kuriuos užsakė karalius Pedro I po dramatiškos, vėliau daug poetų ir menininkų įkvėpusios meilės istorijos.

Skaidrumo ir pridėtinės vertės demonstravimas

Tai paskutinis iš septyniolikos vienuolikoje valstybių narių įgyvendintų ES lėšomis finansuotų projektų, kuriems pagal bendrą „Transparency International“ ir Europos Komisijos Regioninės ir miestų plėtros generalinio direktorato iniciatyvą taikyti sąžiningumo paktai. Paktų tikslas yra didinti pagal sanglaudos politiką įgyvendinamų ES investicijų skaidrumą ir ekonominę naudą. Pradėjus įgyvendinti šiuos projektus, pastebėti keli svarbūs rezultatai ir pasisemta svarbios patirties ateičiai.

Į 2018 m. lapkričio 28 d. vykusį sąžiningumo paktų suinteresuotųjų subjektų renginį susirinko apie 120 suinteresuotųjų subjektų iš visų septyniolikos sąžiningumo paktų: pilietinei visuomenei atstovaujantys partneriai, perkančiosios organizacijos, vadovaujančiosios institucijos, rangovai, taip pat kitos svarbios suinteresuotosios šalys (kovos su korupcija institucijos, viešojo pirkimo tarnybos), Europos Komisijos (pirmiausia – Regioninės ir miestų politikos GD) ir „Transparency International“ Ryšių su ES palaikymo tarnybos bei sekretoriato atstovai.

Per šį renginį siekta parodyti geriausią patirtį ir didinti esamų sąžiningumo paktų užmojų. Praėjus trejiems metams nuo šio

projekto vykdymo pradžios, dalyviai pasidalijo įgyta patirtimi, aptarė pasiektus rezultatus ir likusius su šiuo bendradarbiavimu susijusius sunkumus. Be to, žvelgdami į ateitį jie plačiau įvertino galimybes taikyti sąžiningumo paktus švarių viešųjų pirkimų srityje. Suinteresuotieji subjektai taip pat aptarė, kaip įgyvendinant vienas iniciatyvas būtų galima remtis kitomis iniciatyvomis ir kaip iniciatyvos galėtų papildyti viena kita, kad būtų galima užtikrinti veiksmingesnius ir efektyvesnius viešuosius pirkimus išvengiant korupcijos.

Finansavimas ateičiai

Per visą dieną vykusias plenarines ir grupines sesijas aptartos įvairios temos: suinteresuotųjų subjektų patirtis ir išpūdžiai, vykdamas projektą neseniai atliktos laikotarpio vidurio patirties peržiūros rezultatai, Regioninės ir miestų politikos GD požiūris į sąžiningumo paktus atsižvelgiant į naujausias viešųjų pirkimų tendencijas; nedidelės konkurencijos problema ir tik vieno pasiūlymo gavimas per viešąjį pirkimą; pastangos, dedamos siekiant pašalinti įvairių viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų sąveikos kliūtis; galimybės paskatinti didesnę skaidrumą bei atvirumą ir sukurti veiksmų koaliciją naudojantis geresniais atviraisiais duomenimis.

„Transparency International“ sekretoriato valdančioji direktorė Patricia Moreira neabejoja: „Sąžiningumo paktai yra labai svarbūs didinant įvairių suinteresuotųjų subjektų (pilietinės visuomenės, nacionalinių institucijų, privačiojo sektoriaus, gyventojų) pasitikėjimą. Jie padėjo labiau pripažinti sąžiningumo paktų ir

„*Veiksmingumas, skaidrumas ir veiklos rezultatai išliks pagrindiniai kitos kartos ES programų ir fondų, pirmiausia – sanglaudos politikos, elementai.*“

pilietinės visuomenės dalyvavimo vaidmenį kuriant švaresnių viešųjų pirkimų sistemą ir palengvino kitą darbą, pavyzdžiui, susijusį su atvirųjų duomenų iniciatyvomis.“

Pasak Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato generalinio direktoriaus Marc Lemaître, šis bandomasis projektas rodo, kaip viešosios institucijos, naudodamosi galimybe bendrauti su pilietine visuomene, gali tapti skaidresnės, veiksmingesnės ir tikslingiau siekti rezultatų, o kartu geriau apsaugoti ES finansinius interesus. Tai taip pat aiški žinia ateičiai. Veiksmingumas, skaidrumas ir veiklos rezultatai išliks pagrindiniai kitos kartos ES programų ir fondų, pirmiausia – sanglaudos politikos, elementai. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/integrity-pacts/

<https://bit.ly/2UzmSaE>

<https://bit.ly/2G10fsY>

Klimato politikos veiksmų biudžeto kontrolė

Ar žinojote, kad klimato politikos veiksmai remiami didelėmis sanglaudos politikos investicijomis? Tad kodėl būtina kontroliuoti ES investicijas į klimato politikos veiksmus?

Kad iki 2020 m. būtų galima pasiekti sutartus ES klimato ir energetikos tikslus, Europos Komisija įsipareigojo remti klimato politikos veiksmus, skirdama jiems bent 20% 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos (DFP) biudžeto. Šis politinis įsipareigojimas priimtas siekiant platesnio užmojo integruoti klimato aspektą, prisidėti prie klimato kaitos mažinimo pastangų, o mūsų natūralią ir žmonių sukurtą aplinką bei ekonomiką vietos, nacionaliniu ir ES lygmenimis pritaikyti prie tikėtino klimato kaitos poveikio.

Nustatyta, kad, atsižvelgiant į Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo tikslus ir taikymo sritį, šiems fondams tenka svarbus vaidmuo siekiant bendrojo ES kontrolės tikslo. Daugiau kaip 20% šių dviejų fondų biudžeto susiję su klimato politikos veiksmais, o jų investicijos iš ES biudžeto siekia daugiau kaip 54 mlrd. EUR.

Kaip kontroliuojame finansinį įnašą į sanglaudos politiką?

Valstybės narės teikia informaciją apie paramą klimato kaitos srities tikslams (finansinį įnašą) pagal intervencinių veiksmų kategorijas – kiekvienam fondui tinkamų investavimo veiksmų sąrašą. Pagal taikomą metodiką iš fondų teikiama finansinei paramai, atsižvelgiant į tikėtiną įnašą į klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo tikslus, priskiriamas atitinkamas koeficientas. Taikomi trys koeficientai (nurodyti ERPF pavyzdžiai):

- **100%** tais atvejais, kai parama turi didelį poveikį klimatui (t. y. tvari energija, su klimatu susijusi rizikos prevencija, su klimatu susiję moksliniai tyrimai, technologinė plėtra, inovacijos ir pan.);
- **40%** tais atvejais, kai poveikis yra vidutinis (švarus miesto transportas, geležinkeliai, įvairiarūšis bei kitas viešasis transportas ir pan.), ir
- **0%** tais atvejais, kai parama poveikio neturi arba jos poveikis yra nedidelis (dauguma intervencinių veiksmų sričių kodų).

Ar kontroliuojami tik pradiniai planai?

Ne. Dabar Komisija, naudodamasi stebėsenos sistema ir atvirųjų duomenų galia, gali išsamiai kontroliuoti investicijų įgyvendinimo pažangą. Remdamasi kasmet gaunamais duomenimis, Komisija kontroliuoja, kaip investicijos skiriamos atrinktiems projektams (dėl kurių nuspręsta) ir kokios yra tikrosios šių projektų išlaidos vietoje.

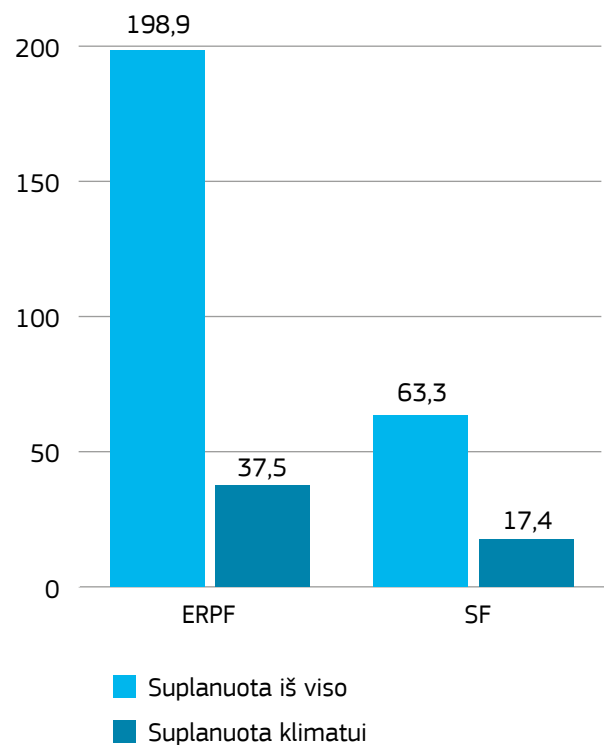
Remdamosi duomenimis suinteresuotosios šalys gali analizuoti:

- planuojamą bendrąjį 2014–2020 m. laikotarpio įnašą eurai iš kiekvieno sanglaudos politikos fondo;
- atrenkant projektus nurodytą pažangą ir tikrąsias atrinktų projektų išlaidas;
- 34 ERPF ir (arba) SF su klimatu susijusias investicijas;
- šalių planus ir pažangą, atsekant ją iki konkrečių programų pagal intervencinių veiksmų sritį.

Tai tikrai išsami kontrolės sistema!

Finansų kontrolė yra labai svarbus žingsnis siekiant rezultatų. Be investicijų į kontrolę klimato srityje ir konkrečių paramos sutelkimo pagal temas siektinų reikšmių, siekiant apibrėžti konkrečias intervencines priemones (veiksnius su produktais) ir politikos tikslus (su politikos rezultatų rodikliais), į teisės aktus ir programas buvo įtraukti su klimatu susiję teminiai tikslai su investavimo prioritetais.

ERPF ir Sanglaudos fondo kontrolė klimato srityje (mlrd. EUR)

Su įvairiomis diagramomis susijusių gairių ir įžvalgų į klimato srities kontrolės duomenis rasite šiame sąveikajame atvirųjų duomenų straipsnyje:

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/a8jn-38y8>.

Gal turite klausimą, kurį norėtumėte aptarti būsimuose *Panoramos* DUOMENŲ CENTRO straipsniuose?

Gal turite duomenų rinkinį, kurį norėtumėte pasiūlyti įkelti į ESI fondų atvirųjų duomenų platformą?

Jei taip, rašykite e. pašto adresu REGIO-EVAL@ec.europa.eu

Sekite diskusijas tinkle TWITTER pagal saitąžodį „#ESIFOpenData“

arba užsisakykite mūsų naujienlaiškį adresu http://ec.europa.eu/newsroom/index.cfm?service_id=788.

„Savais žodžiais“ – tai žurnalo *Panorama* skiltis, kurioje vietos, regioninio, nacionalinio ir Europos lygmenų suinteresuotieji subjektai dalijasi savo planais 2014–2020 m. laikotarpiui ir išsako savo nuomonę apie itin svarbias

sanglaudos politikos po 2020 m. diskusijas. *Panorama* laukia atsiliepimų Jūsų gimtąja kalba. Juos galėsime skelbti būsimuose numeriuose. Susisieki su mumis adresu **regio-panorama@ec.europa.eu** dėl tolesnės informacijos apie Jūsų atsiliepimo pateikimo terminus ir rekomendacijas.

Iniciatyvos imasi Kujavijos Pamario vaivadijos vietos bendruomenės

Kujavijos Pamario regionas yra vienas iš dviejų Lenkijos regionų, taikančių nedidelio masto teritorinę priemonę – vadinamąją bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą (BIVP). Taip jis siekia įkvėpti vietos bendruomenes ieškoti naujų idėjų rengti tokius projektus, kuriais būtų labai atsižvelgiama į jų poreikius,

Po neramaus pirmojo etapo, per kurį mūsų regioninės veiksmų programos (RVP) vadovaujančiai institucijai sunkiai sekėsi rasti tinkamą modelį šiai naujai sanglaudos politikos priemonei įgyvendinti, BIVP pasirodė esanti labai veiksminga siekiant vietos lygmeniu įtraukti gyventojus į dabartinių socialinių, aplinkos ir ekonominių problemų sprendimą.

Kujavijos Pamaryje buvo įsteigtos 28 vietos veiksmų grupės. Jos ėmė vykdyti projektus derindamos visus struktūrinius fondus – ERPF, ESF, EŽŪFKP ir EJŽF – pagal Europos mastu unikalią formulę!

Miesto veiksmų grupė Torunėje įgyvendino išskirtinius projektus, skirtus nepalankioje padėtyje esantiems jaunuoliams, vyresniojo amžiaus žmonėms ir buvusiems kaliniams. Kitas pavyzdinis projektas – „Gerovės ūkiai“. Ji, be kita ko, pradėjo vykdyti Tucholios girios kaimo veiksmų grupę. Pagal šį projektą vietos ūkininkai sukūrė vyresniojo amžiaus žmonių dienos priežiūros įstaigų pavyzdį.

Kadangi BIVP nėra labai paplitusi nei Lenkijoje, nei kitose ES šalyse, mūsų regionas stengiasi reguliariai keistis informacija su kitais regionais. Taip pat dalyvavome tarpusavio vertinimo veikloje su Vengrijos regioninės veiklos institucijomis.

Atsižvelgiant į Europos Komisijos pasiūlymą dėl Bendrųjų nuostatų reglamento po 2020 m. ir į 5-ąją politikos tikslą „Piliečiams artimesnė Europa“, reikėtų toliau plėtoti BIVP mechanizmą, kurį taikant galima imtis iš tikrųjų principu „iš apačios į viršų“ grindžiamų iniciatyvų, taip pat dalyvaujant nedidelėms organizacijoms, neoficialioms grupėms ir bendruomenėms.

Piotr Całbecki
Regiono maršalka

Todėl tikimės kartu su kitais Europos regionais ir su Europos Komisijos pagalba sukurti BIVP forumą, kuriame galėtume keistis gera patirtimi ir ieškoti sprendimų, kaip padidinti BIVP projektų lanktumą, suderinti teisinius reikalavimus, kurie bendruomenės inicijuotai vietos plėtrai taikomi pagal skirtingus struktūrinius fondus, ir supaprastinti sudėtingas administracines procedūras. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.kujawsko-pomorskie.pl/>

Sanglaudos politika po 2020 m. Čekijos požiūriu

Sanglaudos politika yra viena iš svarbiausių ES ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos tikslų įgyvendinimo priemonių. Ji ne tik padeda mažinti regioninius ir nacionalinius skirtumus, nes tikslingai atsižvelgia į teritorinius poreikius, bet taip pat yra ES investicijų pagrindas.

2020 m. Čekija, nuo tada, kai 2004 m. prisijungė prie ES, bus gavusi apie 51,4 mlrd. EUR ir tai matyti iš šalies augimo bei išsivystymo. Mūsų regionai jau viršijo ES brandos vidurkį arba sparčiai prie jo artėja.

Tai taip pat atsispindi pasiūlyme dėl būsimos sanglaudos politikos programos. Čekija gaus 3,5 mlrd. EUR daugiau nei per dabartinį laikotarpį. Kartu projektams reikės skirti didesnę bendrą finansavimą ir taikyti griežtesnes sąlygas nei tose šalyse, kuriose yra mažiau išsivysčiusių regionų. Mums visiems tenka nelengvas uždavinys užtikrinti kokybiškas ir gerai parengtas investicijas naudojantis mažesniu finansavimu.

Pirmas didelis žingsnis žengtas vasario mėn. Čekijos Vyriausybei patvirtinus Nacionalinę sanglaudos politikos įgyvendinimo Čekijos Respublikoje po 2020 m.

David Škorňa

Partnersystės sutarties, vertinimo ir strategijų departamento direktorius Nacionalinė koordinavimo institucija, Čekijos regioninės plėtros ministerija

konceptiją. Šiame dokumente nustatyti kito laikotarpio Čekijos tikslai ir prioritetai, veiksmų programų struktūra ir šioms programoms vadovaujančios įstaigos.

Daug dėmesio skirsime paramai naujoms technologijoms ir pažangiems sprendimams, ypač integruotų sprendimų srityje. Siekiame labai paskatinti žiedinę ekonomiką, kad įvairių sričių investicijos būtų ir pelningos, ir palankios aplinkai. Taip pat daug dėmesio skirsime infrastruktūros modernizavimui, alternatyviųjų degalų naudojimui transporto sektoriuje ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų skatinimui (energetikos, pramonės ir transporto sektoriuose). Mūsų požiūriu labai svarbu imtis kovos su sausromis priemonių, ypatingą dėmesį skiriant sausrų prevencijai.

Šiais metais turėsime daug darbo. ES lygmeniu reikia patikslinti teisės aktų formuluotes ir pasiekti kuo didesnę sutarimą, kad naujasis laikotarpis labai ankstyvame etape neprasidėtų labai vėluodamas. Čekijos nuomone, per būsimas derybas svarbu, pavyzdžiui, sutarti dėl paramos telkimo pagal temas taisyklių, kurios dabar yra labai griežtos, taip pat finansiniu požiūriu – sumažinus ES finansavimo lygį ir taikant įsipareigojimų panaikinimo taisyklę „n+2“, patirtume didelių problemų. 2019 m. nacionaliniu lygmeniu daug dėmesio skirsime su partnerystės sutartimi ir veiksmų programomis susijusioms procedūroms. ■

Keit

한국산업기술평가관리원
Korea Evaluation Institute of Industrial Technology

Korėjos delegaciją įkvėpė tarpvalstybinis bendradarbiavimas Europoje

Lankydamas tarpvalstybinę INTERREG Viduržemio jūros regiono programą Korėjos pramonės technologijų vertinimo instituto (angl. „Korea Evaluation Institute of Industrial Technology“, KEIT) Darnaus vystymosi vertinimo centro (angl. „Balance Development Evaluation Centre“, BDEC) vadovas Kim Sung-hoon dalijosi savo išpūdžiais apie Viduržemio jūros regiono šalių kaimynių bendradarbiavimą. Prezidentinio darnaus nacionalinio vystymosi komiteto įgaliojimu centras vertina veiklos rezultatus, vykdo mokslinius tyrimus ir teikia informacijos platformą darniems vystymosi projektams Korėjoje. Korėjos delegacijos vizito tikslas buvo pasisemti įkvėpimo iš regioninės politikos įgyvendinimo Europoje ir susipažinti su tuo, kaip Viduržemio jūros regiono šalys bendradarbiauja konkrečiose srityse, siekdamos sustiprinti ES, kaip tvirto ekonominio, socialinio ir politinio modelio, vaidmenį.

Kodėl Jums buvo įdomu aplankyti INTERREG Viduržemio jūros regiono programą?

Man buvo įdomu sužinoti, kaip 13 Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiauja vystydamos regioną. Kaip žinote, dėl sudėtingos politinės padėties ir istorinių aplinkybių Korėjos Respublikai (Pietų Korėjai) dažnai sunku skatinti tarpvalstybines vystymosi programas su tokiomis kaimyninėmis šalimis kaip Kinija, Korėjos Liaudies Demokratine Respublika (Šiaurės Korėja) ir Japonija. Todėl iš Viduržemio jūros regiono programos tikėjaisi pasisemti patirties, kurią būtų galima pritaikyti Šiaurės ir Rytų Azijoje.

MAESTRALE. MĄSTYMAS PERŽENGIANT SIENAS

Klimato kaita nepaiso sienų. Vasarą temperatūros toliau didėja ir kartais pasiekia 50 °C, todėl Viduržemio jūros regionas tampa viena iš labiausiai nuo šio visuotinio planetos reiškinio kenčiančia vieta. Dėl ekstremalių temperatūrų ištinka sausras, kyla miškų gaisrai ir potvyniai. Su šiais sunkumais pirmiausia tenka kovoti visoms Viduržemio jūrą supančioms šalims.

Todėl vyriausybės šias visuotines problemas turi spręsti kartu. Nė viena šalis atskirai negali įveikti tokio masto problemų – būtent todėl Europos Komisija parengė tarpvalstybinio bendradarbiavimo programas. INTERREG Viduržemio jūros regiono programa yra viena iš jų.

Viduržemio jūros regione Portugalija, Ispanija, Prancūzija, Gibraltaras, Italija, Malta, Slovėnija, Kroatija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, Albanija, Graikija ir Kipras sutelkė jėgas, kad galėtų kartu ieškoti būdų įveikti bendrus sunkumus. Nepaisant to, kad šios programos yra tarpvalstybinio masto, kiekvieno iš Europos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal šią programą bendrai finansuojamo 91 projekto rezultatais gerinamas kasdienis piliečių gyvenimas į INTERREG Viduržemio jūros regiono programos taikymo sritį patenkančiuose regionuose.

Neseniai vykdant projektą MAESTRALE įsitikinta tuo, kad įtraukti į bendradarbiavimo projektą pilietinę visuomenę ne tik įmanoma, bet ir naudinga. Keli Sienos (Italija) Tito Sarrocchi profesinės techninės mokyklos studentai dalyvavo Sienos universiteto remtame eksperimente „Mėlynasis augimas“. Studentai suprojektavo, sukonstravo ir surinko prototipinę vėjo turbiną ir paleido ją fontano „Fonte Gaia“ vandenyje, kad ja galėtų žavėtis stebėtojai.

Tačiau tai tebuvo nuostabios kelionės pradžia. Toliau patirties jie sėmėsi Malagoje, Ispanijoje, kur savo sukurtą prototipą pademonstravo kitiems studentams. Kartu su jais jie sukūrė ir išbandė naują vertikalią prototipo versiją.

Ar yra dar geresnis būdas kurti Europą, nei sudaryti jaunimui sąlygas aiškintis jos problemas ir ieškoti jų sprendimų bendradarbiaujant?

INTERREG Viduržemio jūros regiono programa apima labai įvairias temas: inovacijas į mėlynąjį ir žaliajį augimą ir socialinę bei kūrybos pramonę; efektyvius viešuosius pastatus; atsinaujinančiuosius vietos energijos išteklius pagal energijos rūšių derinimo strategijas ir planus; mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančio transporto sistemas; darnų turizmą, biologinės įvairovės apsaugą ir gamtos išteklius.

Investuojant iš viso 275 mln. EUR, šia programa siekiama iki 2020 m. paskatinti žalesnį ir tvaresnį ekonomikos augimą.

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://maestrale.interreg-med.eu/>

Įspūdį man taip pat padarė tai, kad pagal programą bendradarbiaujama ne tik technologijų, mokslinių tyrimų bei technologinės plėtros ir miestų atkūrimo srityse. Pagal ją taip pat sprendžiamos visapusiškos ir tarptautinės problemos, pavyzdžiui, mažo anglies dioksido kiekio technologijų plėtros, gamtos ir kultūros išteklių apsaugos, inovacijų skatinimo ir valdymo stiprinimo srityse, kurias šalims koordinuoti sudėtingiau ir sunkiau.

Kokius lūkesčius siejote su šios bendradarbiavimo programos lankymu?

Tikėjau sužinoti apie INTERREG Viduržemio jūros regiono programos veiklos rezultatų vertinimo sistemą ir metodus, vertinimo indeksą ir vertinimo rezultatų grįžtamojo ryšio sistemą. Taip pat tikėjau gauti naujų idėjų apie darnaus vystymosi programą bei regioninės plėtros

konceptijas ir jų veiklos sistemą, kurią būtų galima pritaikyti Pietų Korėjai.

Koks buvo pagrindinis Jūsų įspūdis apie regioninę plėtrą palaikant Europos bendradarbiavimą?

Didelį įspūdį man padarė tai, kad 13 šiaurinės Viduržemio jūros pakrantės šalių bendradarbiauja regioninės plėtros klausimais ir investuoja bei remia projektus, apimančius daugiau nei tris šalis.

Mane taip pat labai domino „mėlynasis augimas“ – viena iš septynių teminių programos sričių, nes Pietų Korėja yra Korėjos pusiasalyje. Nors šiuo metu pagal Šiaurės Rytų Azijos švaraus oro partnerystę kartu su Kinija ir Japonija bendradarbiaujame aplinkos klausimais, įskaitant tarpvalstybinę oro taršą, manau, kad šią partnerystę ir jos bendradarbiavimo sritis reikia plėsti. Šiuo

atžvilgiu labai praktiški ir į rezultatus orientuoti tokie INTERREG Viduržemio jūros regiono programos klausimai ir projektai kaip mėlynoji energija, žuvininkystė ir akvakultūra, integruotas jūrų stebėjimas, biotechnologijos ir pakrančių bei jūrų turizmas.

Taip pat buvo naudinga susipažinti su išsamiais kiekvieno 2014–2020 m. programos teminio tikslo veiklos rezultatų rodikliais ir uždaviniais. BDEC taip pat stengiasi patikrinti darnaus vystymosi projektų vykdymo galimybes ir vertina jų rezultatų rodiklius. ■

Skandolos gamtos rezervatas, Korsika

NAUJIENOS [GLAUSTAI]

„INTERREG HIGHLIGHTS“ – ARBA APIE INTERREG PAPRASČIAU

Netikrums kupiname mūsų pasaulyje dėl vieno dalyko galime būti tikri: galėtume geriau paaiškinti mokesčių mokėtojams, kur nukeliauja jų pinigai ir kokių rezultatų jais pasiekiami. Todėl sukurtas naujas tinklaraštis „Interreg Highlights“. Tai bendras visos INTERREG bendruomenės projektas, kurį įgyvendinant į vieną vietą surenkami įvairūs pasakojimai apie INTERREG bendradarbiavimo naudą žmonėms ir regionams visoje Europoje. Nuorodą į šį tinklaraštį galite nusiųsti savo draugams ir šeimos nariams, jei jie paklaustų, kas tai yra INTERREG.

Praėjusį dešimtmetį didžioji mūsų komunikacijos dalis persikėlė iš spaudinių į interneto platformas. Daugeliui svarbiausią vietą užima socialinė žiniasklaida. Tačiau kiekviena tendencija turi ir kitą medalio pusę. Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad, neišvengiamai gaunant pernelyg daug informacijos, žmonės ima ilgėtis daugiau nei 280 ženklų pranešimų. Sunku gerai suprasti kokią nors temą iš informacijos fragmentų. Tinklaraštis „Interreg Highlights“, kuriame pateikiami įvairūs, bet lengvai suprantami straipsniai apie INTERREG, siekia tapti patikimu ir įdomiu Europos įžvalgų šaltiniu.

Jis laukia istorijų įdomiais INTERREG bendradarbiavimo aspektais, pavyzdžiui, apie žmones arba jų gyvenimo, regionų, politikos arba požiūrio pokyčius.

Tinklaraštį „Interreg Highlights“ galite rasti INTERREG informaciniame portale adresu www.interreg.eu/interreg-highlights.

Jei turite istoriją, kurią norėtumėte paskelbti, susisiekite adresu linda.talve@interact-eu.net arba eva.martinez@interact-eu.net.

„REGIOSTARS 2019“ APDOVANOJIMAI

Kasmet Europos Komisija apdovanoja tuos ES finansuojamus projektus, kuriais demonstruojama kompetencija ir naujas požiūris į regioninę plėtrą. Siekiant įkvėpti kitus regionus ir projektų vadovus visoje Europoje, dalyvaujantys projektai yra Europos komunikacijos veiklos dėmesio centre.

2019 m. REGIOSTARS dėmesio centre – penkios ES regioninės politikos ateičiai labai svarbios sritys:

- skaitmeninės transformacijos skatinimas;
- žalios, mėlynos ir pilkos spalvų sujungimas;
- kova su nelygybe ir skurdu;
- klimato požiūriu atsparių miestų kūrimas;
- sveikatos paslaugų modernizavimas.

Aukšto lygio mokslininkai įvertins pateiktas projektų paraiškias ir apdovanos nugalėtojus. Be to, per internetinį publikos balsavimą publika galės išsirinkti ir apdovanoti savo nugalėjusį projektą. Nugalėtojai penkiose kategorijose ir „Visuomenės pripažinimo“ kategorijoje gaus pelnytą apdovanojimą šventinėje REGIOSTARS ceremonijoje, kuri vyks 2019 m. spalio mėn. Briuselyje.

Su pareiškėjams skirtu vadovu galima susipažinti [internetinėje paraiškų teikimo platformoje](#), kuri veikia nuo 2019 m. vasario 19 d. iki gegužės 9 d. Šiame vadove pateikiama visa reikiama informacija, išsamiai aprašytos šių metų apdovanojimų kategorijos ir nurodyti tinkamumo bei apdovanojimo kriterijai. ■

PROJEKTAI

BENDRAS GYVENIMAS IR MOKYMASIS

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
3 472 892 EUR**

**ES ĮNAŠAS
2 778 313 EUR**

Utrechto miestas siūlo novatorišką ir įtraukų požiūrį lengvinti prieglobsčio prašytojų integraciją nuo pirmosios dienos. Gyventojai ir pabėgėliai kartu gyvena, mokosi ir dirba pagal Europos regioninės plėtros fondo finansuojamos programos „Inovatyvūs miestų sprendimai“ projektą U-RLP.

Vakarų Nyderlanduose Utrechte projektas U-RLP vykdomas šalia prieglobsčio centro, siekiant palengvinti ir paskatinti prasmingus jaunų vietos gyventojų ir pabėgėlių susitikimus. Visi jie gali naudotis bendromis socialinėmis erdvėmis ir dalyvauti siūlomose asmeninio arba profesinio tobulinimosi programose, pavyzdžiui, mokytis tarptautinio verslumo, lankyti kalbų kursus ir dalyvauti kitoje socialinėje veikloje.

Pirmasis projektas U-RLP buvo parengtas 2016 m., atsižvelgiant į vietos susirūpinimą dėl laikinojo pabėgėlių priėmimo centro Overvechto rajone. Šiame rajone gyvena daug nedidelės pajamos gaunančių žmonių, todėl buvo didelė būsto paklausa. Vykdamas projektą U-RLP sudarytos sąlygos suteikti laikiną būstą jauniems vietos gyventojams ir palengvinti pabėgėlių integraciją rengiant tikslingus susitikimus, per kuriuose galima gerinti tarpusavio supratimą.

Šis unikalus metodas vietoje ir nacionaliniu bei tarptautiniu lygmenimis žinomas kaip „Einšteino planas“, pavadintas pagal Overvechto gatvę „Einsteinreef“, kurioje jis vykdomas. Jauni olandai čia persikėlė projekto pradžioje 2016 m. lapkričio mėn., o pabėgėliai atvyko pirmąjį 2017 m. pusmetį, baigiant kurti valstybinę priėmimo infrastruktūrą.

2018 m. lapkričio mėn. šis laikinasis pabėgėlių priėmimo centras užsidarė. Remiantis įgyta patirtimi, nuo 2019 m. sausio mėn. steigiamas ilgalaikis prieglobsčio prašytojų centras „Haidno Einšteino planas“.

Bendruomenės kūrimas

„Einšteino plano“ projekto U-RLP koncepcija ir vizija yra grindžiamos principu „aktyvumo skatinimas nuo pirmosios dienos“, suteikiant galimybes žmonėms nuo pat pradžių įsiliesti į visuomenę. Jauni vietos gyventojai ir pabėgėliai gali naudotis individualaus ugdymo paslaugomis, lankyti profesinio tobulinimo renginius ir dalyvauti rengiamuose kursuose.

Svarbus projekto sėkmės veiksnys buvo bendruomenės kūrimas. 2017 m. rugsėjo mėn. surengta atvirų durų diena pritraukė 600 lankytojų. Ši iniciatyva paskatino kitas spontaniškas socialines iniciatyvas, pavyzdžiui, bendruomenės radijo stotį „Einšteino radijas“. Gyventojai ėmė kurti verslą, užsiima savanoriška veikla mieste arba tęsia studijas.

Projektas rodo platesnį Utrechto požiūrį į pabėgėlių integraciją, pagal kurį savanoriai ir profesionalai bendradarbiauja konsultuodamiesi su suinteresuotaisiais subjektais.

Nyderlandų Vyriausybė dabar svarsto galimybes pritaikyti U-RLP integracijos modelį visuose Nyderlandų priėmimo centruose. Projektas taip pat buvo pristatytas kitų vietos valdžios institucijų atstovams per 2018 m. kovo mėn. vykusį EUROCI-TIES Socialinių reikalų forumą kaip socialinės sanglaudos plėtojimo pavyzdys. ■

.....
DAUGIAU INFORMACIJOS

<http://plan-einstein.nl/>

PROJEKTAI

NAUJI GREITIEJI TRAUKINIAI DIDINA MAŽOSIOS LENKIJOS (LENKIJA) REGIONO PAJĖGUMUS

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
71 441 548 EUR**

**ES ĮNAŠAS
41 132 031 EUR**

Parėmęs investicijas į greituosius traukinius ir naują geležinkelio maršrutą Europos regioninės plėtros fondas padidino regiono geležinkelio paslaugų pajėgumus aplink Krokuvą.

Geležinkelio įmonė „Koleje Małopolskie“ išplėtojo keleviams patogų ir aplinkai nekenkiantį priemiestinį greitąjį geležinkelį. Taip pietų Lenkijoje esančiame Mažosios Lenkijos regione siekiama padidinti geležinkelių transporto apimtį.

Naudojantis ERPF finansavimu, įsigyta 13 traukinių, sudarytų iš elektrinių sudėtinių riedmenų vienetų (EMU), ir garantijos, remonto bei techninės priežiūros paslaugos. Traukinius gamina Lenkijos įmonė „Newag SA“.

Vykdam projektą taip pat sukurti nauji geležinkelio maršrutai, pavyzdžiui, ekonominius ir turistinius Krokuvos ir Tarnovo centrus jungianti linija.

Keleivių sauga ir patogumas

Naujieji serijos „Impuls“ EMU traukiniai atitinka griežčiausius Europos standartus dėl atsparumo smūgiams ir kitam poveikiui.

Be to, juose daug patogumų keleiviams: tylūs vagonai, oro kondicionavimo sistema, ergonomiškos sėdynės, belaidis internetas ir elektros lizdai. Traukiniai pritaikyti neįgaliems ir riboto judumo keleiviams.

Iš kitų pažangių savybių paminėtina moderni garsinė ir vaizdinė keleivių informavimo sistema, vidaus stebėseną, bilietų automatai ir keleivių skaičiavimo sistema. Kiekviename traukinyje galima rasti automatinį išorinį defibriliatorių (AID), o visi darbuotojai mokomi, kaip suteikti pirmąją pagalbą ir naudotis AID.

Naujus greitus, patogius traukinius ir regiono maršrutus renkasi vis daugiau žmonių. Todėl lengviau mažinti eismo spūstis ir oro taršą Mažosios Lenkijos miestų aglomeracijose ir aplink jas. Reguliariai iš vienos vietos į kitą važinėjantys žmonės ir miestų gyventojai gali džiaugtis geresne gyvenimo kokybe, o regionas tapo patrauklesnis verslo investicijoms.

Kita aplinkosauginė nauda yra ta, kad traukiniai energiją gauna iš orinių kontaktinių linijų, todėl mažėja jų elektros energijos sąnaudos ir juos galima eksploatuoti ekonomiškiau bei efektyviau vartojant energiją. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.malopolska.pl/>

ALPIŲ REGIONO ŠALYS KARTU KURIA MAŽAANGLE ATEITĮ

**BENDRA INVESTICIJŲ
SUMA
2 146 210 EUR**

**ES ĮNAŠAS
1 580 877 EUR**

Vykdam tarpregioninį projektą IMEAS, pagrindiniams Alpių regiono dalyviams teikiamos praktinės gairės ir bendradarbiavimo galimybės, kad jie galėtų įgyvendinti sudėtingą pertvarką ir pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos.

Šiuo metu vyksta visuotinė energetikos pertvarka, kurią skatina būtynė mažinti išmetamą anglies dioksido kiekį, siekiant sumažinti klimato kaitą. Pagal ilgalaikę ES strategiją siekiama iki 2050 m. užtikrinti neutralaus poveikio klimatui Europą.

Rengiant savo mažo anglies dioksido kiekio technologijų politiką ir tvariosios energijos planus, Alpių regiono šalims tenka bendri sunkumai ir galimybės. Bendradarbiaudamos pagal projektą IMEAS, septynios Europos regioninės plėtros fondo lėšomis finansuojamą tarpregioninę programą „Alpių erdvė“ įgyvendinančios šalys ieško bendrų sprendimų.

Ilgasis projekto IMEAS pavadinimas – „Integruoti daugialygmieniai Alpių erdvės energetikos modeliai“. Daugiadalykę projekto grupę sudaro techninių, sociologinių ir teritorinių ekspertinių žinių turintys partneriai.

Pertvarkant energetiką svarbus vaidmuo tenka daugeliui įvairių viešųjų ir privačiųjų sektorių dalyvių. Vykdam projektą IMEAS, kuriamas visų susijusių suinteresuotųjų subjektų tinklo modelis, pagal kurį nustatomi jų vaidmenys, santykiai ir sprendimų priėmimo paskatos. Jis taip pat apima įvairius valdymo lygmenis – nuo kaimų iki nacionalinės valdžios. Šiuo daugiadalykiu supratimu siekiama paskatinti aktyvesnį ir geresnį bendradarbiavimą.

Praktinės priemonės

Projekto IMEAS tikslas – užtikrinti darnesnį integruotą dalyvavimą grindžiamą požiūrį. Viešosios institucijos ir kiti už tvariąją energiją atsakingi subjektai gali naudotis projekto priemonėmis siekdami įtraukti pagrindinius dalyvius į kiekvieną planavimo ir įgyvendinimo etapą.

Praktinę IMEAS interneto platformoje teikiamą paramą, be kita ko, sudaro ilgalaikio veiksmų planai dėl mažo anglies dioksido kiekio energijos technologijų plėtros regione po 2020 m.

Taip pat teikiamos išsamios gairės, kaip padidinti mažo anglies dioksido kiekio technologijų plėtros iniciatyvų efektyvumą ir veiksmingumą. Žmonės gali dalytis įvairiais metodais grindžiamomis inovacijomis bei patirtimi ir ši įvairovė taip pat yra Alpių regiono pranašumas.

Projektas baigsis 2019 m. gruodžio mėn., o IMEAS interneto platforma veiks penkerius metus iki 2023 m. Šiuo projektu darbo vietų tiesiogiai nesukurta, bet sprendžiama daug klausimų, susijusių su energetikos ir klimato planavimu, kuris yra augantis mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorius. ■

DAUGIAU INFORMACIJOS

<https://www.alpine-space.eu/projects/imeas/en/home>
<https://www.imeas.eu>

DARBOTVARKĖ

GEGUŽĖS 7–8 D.

Budva (ME)

EUSAIR forumas

GEGUŽĖS 22–23 D.

Bukarešta (RO)

INTERREG metinė konferencija

BIRŽELIO 20–21 D.

Bukarešta (RO)

„Investicijos į bendrą mūsų ateitį. 8-oji ES sanglaudos politikos vertinimo konferencija“

SPALIO 7–10 D.

Bruselis (BE)

Europos regionų ir miestų savaitė

TEISINIS PRANEŠIMAS

Nei Europos Komisija, nei joks Komisijos vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2019

PDF – ISSN 1725-8227 KN-LR-19-068-LT-N

© Europos Sąjunga, 2019

Leidžiama atgaminti, jei nurodomas šaltinis.

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo tvarka reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Naudoti ir atgaminti nuotraukas ar kitą medžiagą, kurios autorių teisės nepriklauso ES, galima tik turint autorių teisių turėtojo leidimą.

Printed by Bietlot in Belgium

Šis žurnalas spausdinamas anglų, prancūzų, vokiečių, bulgarų, graikų, ispanų, italų, lenkų ir rumunų kalbomis naudojant perdirbtą popierių. Internetu jį galima skaityti 22 kalbomis adresu http://ec.europa.eu/regional_policy/lt/information/publications/panorama-magazine/

Šio numerio turinys buvo baigtas rengti 2019 m. balandžio mėn.

NUOTRAUKOS (PUSLAPIAI):

Viršelis: © „Agentia de Dezvoltare Regională Nord-Vest“

3 puslapis: © Europos Sąjunga

4 puslapis: © Europos Sąjunga / Georges Boulougouris

5 puslapis: kairėje © Europos Sąjunga, 2019 / Carlo Hermann; dešinėje © Europos Sąjunga, 2019 / Aaron Berkovich

6 puslapis: © Europos Sąjunga, 2019

7 puslapis: kairėje © Europos Sąjunga, 2018 / Joshua Paul; dešinėje © Europos Sąjunga, 2019

9 puslapis: © Europos Sąjunga

10 puslapis: © URBACT

11 puslapis: © Europos Sąjunga, 2019 / Lukasz Kobus
Finansinės priemonės

12 puslapis: © Europos Sąjunga

14 puslapis: © „iStock“, Adrian Catalin Lazar – © „iStock“, „scanrall“

15 puslapis: © „iStock“ / „SolStock“

16 puslapis: © „iStock“ / „salajeau“;

© „Agentia de Dezvoltare Regională Nord-Vest“

17 puslapis: © „Agentia de Dezvoltare Regională Nord-Vest“

19 puslapis: © „Agentia de Dezvoltare Regională Nord-Vest“;

© „Dreamstime“ / „Horia Vlad Bogdan“

20 puslapis: © „Agentia de Dezvoltare Regională Nord-Vest“

21 puslapis: © „iStock“ / „ShevchenkoAndrey“;

© „Agentia de Dezvoltare Regională Nord-Vest“

22 puslapis: © „iStock“ / „matthiben“; © „iStock“ / „ah_fotobox“;

© „iStock“ / „laurent“; © „iStock“ / „jvinst“;

© „iStock“ / „spoolh“; © „iStock“ / „zodebala“

24 puslapis: © „iStock“ / „VladimiSklyarov“

25 puslapis: © „iStock“ / „CCeliaPhoto“

26 puslapis: © „iStock“ / „MariusLtu“

32 puslapis: © Paula Blanco

33 puslapis: © „Curant“

34 puslapis: © Magdalena Plotala

35 puslapis: © „iStock“ / „taranchic“; © „iStock“ / „holgs“

37 puslapis: © ERR / „Kairit Leibold“

38 puslapis: © „iStock“ / „Zaharov“

39 puslapis: © „Transparency International“ Portugalija

42 puslapis: © Kujavijos Pamaro regionas, Lenkija

43 puslapis: © Regioninės plėtros ministerija, Čekija

44 puslapis: © „Korea Evaluation Institute of Industrial Technology“

45 puslapis: © INTERREG Viduržemio jūros regiono programos
projektas „Maestrale“

46 puslapis: © „iStock“ / „Jacques8425“

48 puslapis: © Henni Bunnik

49 puslapis: © Bartosz Tyszko

50 puslapis: © „iStock“ / „jkitan“

LIKITE PRISIJUNGĘ

ec.europa.eu/regional_policy
cohesiondata.ec.europa.eu

[@EUinmyRegion](https://twitter.com/EUinmyRegion)

[EUinmyRegion](https://www.facebook.com/EUinmyRegion)

[flickr.com/euregional](https://www.flickr.com/euregional)

[EUinmyRegion](https://www.youtube.com/EUinmyRegion)

[euinmyregion](https://www.instagram.com/euinmyregion)

ec.europa.eu/commission/2014-2019/cretu_en
[@CorinaCretuEU](https://twitter.com/CorinaCretuEU)

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras

Europos Komisija
 Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas
 Komunikacijų skyrius – Agnès Monfret
 Avenue de Beaulieu/Beaulieulaan 1 – B-1160 Bruxelles/Brussel
 E. paštas: regio-panorama@ec.europa.eu